

CATALUNYA RELIGIÓ

EDICIÓ SETMANAL | TOTA L'ACTUALITAT A WWW.CATALUNYARELIGIO.CAT | DIVENDRES 29 DE NOVEMBRE DE 2019 | Número 61

PÀG. 3 | JESÚS RENU

Parlar amb Déu amb naturalitat

PÀG. 5 | JOSEP LLIGADAS

Felicitations al bisbe Xavier Novell

PÀG. 7 | ARMAND PUIG

Un congrés de síntesi
sobre el papa Francesc

PÀG. 20 | PENSAMENT

La Jornada Sant Jordi fa potència
de la vulnerabilitat

PÀG. 24 | TAILÀNDIA I JAPÓ

Cinc claus per entendre el viatge del Papa

PÀG. 28 | LITÚRGIA

La validesa de la guitarra en la litúrgia

PÀG. 30 | PREM XALXO

“Els capellans i bisbes encara no s’han
llegit la Laudato Si”

**Josep Cardús: “Si llegim l’evangeli
d’una manera ideològica, l’espatllem” | PÀG. 11**

PÒRTIC

Sovint es diu que la religió no té coses a dir a la societat o que s'ha de limitar a parlar d'allò diví sense entrar en allò humà. També és veritat que quan alguns representants religiosos aterren en temes mundans, hauria estat millor que restessin callats. Els continguts d'aquesta setmana mostren que des de l'experiència religiosa hi ha moltes coses a dir i a fer en aquest món. El testimoni de mossèn Cardús, les aportacions del Grup Sant Jordi, els missatges del papa Francesc a l'Àsia... en són alguns exemples.

SUMARI

3 Panoràmica

Parlar amb Déu amb naturalitat, per Jesús Renau

Felicitations al bisbe Xavier Novell, per Josep Lligadas

Un congrés de síntesi sobre el papa Francesc, per Armand Puig

11-42 Actualitat

Josep Cardús: "Si llegim l'evangeli d'una manera ideològica, l'espatllem"

La Jornada Sant Jordi fa potència de la vulnerabilitat

Cinc claus per entendre el viatge del Papa a Tailàndia i Japó

La validesa de la guitarra en la litúrgia

"Els capellans i bisbes encara no s'han llegit la Laudato Si'"

Canòlich Músic ofereix als adolescents criteris per gestionar les xarxes socials

Tarancon i la "Cruzada"

43 Recull de premsa | Cent anys dels pastorets d'Olot - L'escalinata de la Sagrada Família

44 Agenda | Edificis sagrats - Presentació del llibre sobre llibertat religiosa d'Eduard Ibáñez

45 La setmana a les xarxes

Fotografia: Sandipanghosh | Morguefile

Parlar amb Déu amb naturalitat

**PER JESÚS RENAU
A VISIÓ POSITIVA**

—Avi, què vol dir “anyell de Déu que esborra el pecat del món”? Què és un anyell? (Això deia l’altre dia el Marc, de 6 anys, al seu avi.)

—Marc, un anyell és un be menut, el que al poble en diem un corder.

—Avi, i Déu té corders? Com ho fan per esborrar el pecat del món? I què vol dir el pecat? El món ja sé què significa.

—Mira, nen, preguntes massa. Quan siguis més gran ja t’ho explicaré. Són maneres de parlar amb Déu.

—I tu, avi, com ho fas per parlar amb Déu?

—Amb tota naturalitat. Jo a Déu li parlo al matí. Quan em desperto li dic “Bon dia, Senyor. Gràcies pel dia que comença.” I li dic a poc a poc un parenostre. Després em recordo de la mare de Déu i li dic una avemaria. Durant el dia algunes vegades li torno a parlar, no pas massa llarg, perquè, com que ja soc vell, em despisto molt. Li dic el que passa, el que sento, el que desitjo. Però d’una manera natural, sense grans explicacions, perquè Ell ja ho sap tot, i li comento el que noto que va bé que conegui directament, ja sigui la meva opinió o els meus sentiments.

Parlar amb Déu és senzill perquè no és lluny, és arreu, i en el meu cor jo crec que també hi és. Hem de parlar-hi de manera natural, senzilla,

com fem tu i jo, quan t'explico coses de quan jo era nen, de quan era jove... i tu m'expliques les teves coses... A la nit m'acomio d'Ell i llegeixo un fragment dels evangelis. "Bona nit, Senyor, i fins demà si Tu vols."

—Avi, i Déu parla amb tu?

—I tant!! Em parla moltes vegades: quan sortim cap al Montnegre, o a Caldetes, em parla pel carrer, o quan estic cansat i sec. No són parau-

les com les nostres, el seu llenguatge és directe. Saps què? També em parla amb aquest llibre que hi ha a l'estanteria... En diem la Bíblia, i un altre dia ja seguirem, que ara la mare ens crida per anar a sopar.

—Avi, com m'agrada parlar amb tu. Tu m'expliques coses que m'agraden i no sabia.

Felicitations al bisbe Xavier Novell

PER JOSEP LLIGADAS
A UNA FONT QUE RAJA SEMPRE

Començo dient que jo, amb el bisbe Novell, no m'hi sento en gaire sintonia. La seva manera de veure com ha de ser l'Església té moltes diferències amb la meua manera. Però el que sí que li he de reconèixer és que és conscient de la situació de crisi que està patint la comunitat cristiana i es pren seriosament la necessitat de buscar-hi sortides. Més, diria, que cap altra bisbe català. En general a mi no m'agraden, aquestes sortides, però el cert és que hi treballa.

I ara, en aquesta recerca de sortides, crec que ha donat un pas molt important, un pas que tampoc cap altre bisbe no ha fet, i pel qual cal felicitar-lo. En el full diocesà del passat diumenge 17

de novembre, **parlant** del sínode de l'Amazònia que acaba de tenir lloc a Roma, deia això arran de la proposta d'ordenar com a capellans homes casats:

“Convé recordar que existeixen capellans casats a l'Església catòlica des de sempre. De fet, la recent presència de cristians catòlics de ritu oriental i dels seus preveres casats ens ha permès prendre'n més consciència. Fou l'Església llatina que a partir del segle V va anar escollint per al presbiterat només homes cridats al celibat. Des de fa uns anys, l'Església catòlica llatina ordena com a preveres a pastors anglicans casats que demanen ingressar a l'Església catò-

lica i continuar essent pastors de comunitats. L'Amazònia pot ser un cas particular més d'ordenació presbiteral d'homes casats. Però, si el motiu d'aquest canvi en la disciplina eclesiàstica –és un tema que no afecta la doctrina–, és l'atenció de les comunitats, si es disposa el que demana el sínode en el número 111, inevitablement altres regions que pateixen escassetat de clergat demanaran el mateix. Segurament també a Europa que patim una crisi vocacional molt greu des de fa molts anys”.

Claríssim: “Si el motiu d'aquest canvi en la disciplina eclesiàstica és l'atenció de les comunitats, inevitablement altres regions que pateixen escassetat de clergat demanaran el mateix. Segurament que també a Europa que patim una crisi vocacional molt greu des de fa molts anys”.

Efectivament, a Europa caldria començar ja a ordenar homes casats que poguessin presidir l'Eucaristia. I, en el futur, també dones. Jo crec que seria la cosa més normal i assenyada que els nostres bisbes catalans s'afegissin a la reflexió del seu company de Solsona i comencessin a dir que nosaltres també necessitariem fer un pas com el que es farà a l'Amazònia. No cal esperar que la situació es faci més insuportable. És ja hora de propiciar que es pugui dur a terme a totes les comunitats el mandat del Senyor: reunir-se entorn d'ell cada diumenge, partir el pa com ell va fer, i repartir-lo entre tots els creients. Va, bisbes catalans, ¿per què no us animeu? Faríeu un gran bé a l'Església.

Moltes gràcies, bisbe Novell!

Ateneu Universitari Sant Pacià.
Facultat de Teologia de Catalunya.

Un congrés de síntesi sobre el papa Francesc

PER ARMAND PUIG
A EL BON PASTOR

Entre els dies 12 i 14 de novembre s'ha celebrat, a l'Ateneu Universitari Sant Pacià, el Congrés 'L'aportació del papa Francesc a la teologia i a la pastoral de l'Església'. Han estat tres dies excepcionals que han permès d'entrar en el cor d'un pontificat que manté la centralitat de l'Evangeli però que en fa canviar la manera de viure'l. Un grup nombrós d'inscrits (220 persones) van poder escoltar 15 ponències (4 cardenals, 3 arquebisbes, 1 bisbe i 7 experts, entre els quals 5 homes i 2 dones), a més del discurs inaugural del gran canceller de l'Ateneu, el cardenal **Joan-Josep Omella**, Arquebisbe de Barcelona. Els cardenals van ser **Ladaria** i **Kasper** (Santa Seu), **Osoro** (Madrid) i **Zuppi**

(Bolonya). Els arquebisbes foren **Mbarga** (Yaoundé, Camerun), **Machado** (Vasai, Índia) i **Planellas** (Tarragona). El bisbe fou **González Montes** (Almería). Els altres ponents van ser **Gronchi** (Roma, Universitat Urbaniana), **Xalxo** (Roma, Universitat Gregoriana), **Cornille** (Boston College), **Galli** (Buenos Aires, Universitat Catòlica Argentina), **Tornielli** (Santa Seu), **Bofarull** (Barcelona, Ateneu Sant Pacià) i **Puig i Tàrrrech** (Barcelona, Ateneu Sant Pacià).

Aquesta llista de ponents mostra a bastament el caràcter mundial del Congrés de Barcelona. **Francesc** és un Papa global, que parla de la creació com la "casa comuna" i entén que el cristi-

anisme ha de recomençar des de les perifèries, allí on ressona el clam, sovint silencios, dels pobres, que és poc o gens escoltat. En efecte, és en les perifèries, urbanes i existencials, que la veu del Déu encarnat ressona més distintament, enmig de la necessitat de molts fills i filles de Déu, que saben que tenen un Pare de misericòrdia que no els abandona. Déu habita en la ciutat, sobretot en les seves nombroses perifèries. El Congrés de Barcelona ha parlat de la teologia dels pobres i de la teologia de les perifèries i dels descartats, perquè la primera dada, la primera iniciativa, és de naturalesa teològica: l'amor de Déu que es vessa en els més petits i a través d'ells.

Els pobres són instruments de la salvació de Déu, i per això l'amistat amb ells és guaridora i alliberadora. Els pobres no són una nosa sinó un bé per a la comunitat cristiana, no són un problema social sinó una oportunitat per a reconèixer en ells la misericòrdia de Déu, no són un descart sinó carn sofrent del Crist amb els quals aquest s'identifica (Mateu 25,40). Els pobres són l'entranya de l'Evangeli, el primer proïsme que cal estimar, mestres en l'amor i criteri de veritat de l'Evangeli viscut. La teo-

logia cristiana posa l'encarnació del Verb de Déu en un lloc central. Ara bé, la Paraula del Pare no s'ha limitat a entrar al món sinó que ha volgut fer-se "carn" (Joan 1,14), és a dir, debilitat, fragilitat, feblesa. Jesús és el pobre, en el seu naixement i en la seva mort, i és Messies dels pobres, perquè es fa càrrec, amb les seves paraules i els seus gestos, dels exclosos de la terra. En conseqüència, els pobres i els malalts resulten distintius per a la teologia i la pastoral de l'Església. Sense ells, no hi ha, en sentit ple, teologia de l'encarnació.

El papa Francesc no és un teòleg sistemàtic sinó un pastor que proposa a l'Església unes línies de força teològicopastorals que arrelen en el més pregon de l'Evangeli i porten a comunicar de manera més incisiva les veritats de la fe. Aquestes veritats són presentades pel Papa amb una força renovada, que fa creïble el missatge de l'Evangeli. Com bé ha subratllat el Congrés, el magisteri de Francesc conté llavors teològiques i pastorals de gran relleu, però el seu discurs és magisterial, amb intuïcions teològiques i pastorals de gran relleu. No és, però, un discurs directament i sistemàticament teològic. N'acabem de veure un bon exemple en la

teologia dels pobres. El Papa impulsa una consciència nova en l'Església i els seus teòlegs que porta a considerar els pobres com a "lloc teològic", de manera que aquests ocupen un lloc paral·lel al lloc teològic que ocupa la misericòrdia, és a dir, l'amor primer i inicial de Déu envers la humanitat i envers la creació.

El magisteri de Francesc s'inscriu en continuïtat amb els grans papes que l'han precedit, des de **Joan a XXIII** a **Benet XVI**. Tornant a l'exemple dels pobres, cal fer notar que la profecia de sant Joan XXIII sobre ells es va manifestar de manera esclatant quan s'obria el Concili Vaticà II. L'11 de setembre del 1962, un mes abans de la inauguració del Concili, el papa **Roncalli** pronunciava en un radiomissatge aquestes paraules: "L'Església es presenta tal com és i vol ser, com l'Església de tots, i particularment l'Església dels pobres". I un mes després, l'11 d'octubre, el dia de la inauguració de l'assemblea conciliar, el Papa subratllava, en l'al·locució *Gaudet mater Ecclesia*, que "és preferible fer servir el remei de la misericòrdia que no pas empunyar les armes de la severitat" -frase que han evocat els bisbes de Catalunya en el seu comunicat del proppassat 14 d'octubre.

Per tant, “pobres” i “misericòrdia” són dues paraules-clau, que van ser sembrades profèticament pel magisteri del Papa Joan i que ara han fructificat esplendorosament en el magisteri del papa Francesc. Ens trobem en el segon Post-Concili, som davant la represa i l’aprofundiment del Vaticà II per part d’un Papa que n’intueix l’esperit i que marca unes línies de força que incideixen en la teologia i la pastoral de l’Església -i que aquestes han de desenvolupar. Francesc no és un Papa “liberal” que adopti posicions rupturistes, sinó un Papa que treu del seu tresor “coses noves i coses velles” (Mateu 13,53). Aquest tresor és l’Evangeli -expressat en la Paraula de l’Escriptura i en la gran Tradició de l’Església-, que el Papa explica i comunica en el cor de la vida i de la realitat, no de manera abstracta i teorètica sinó històrica i dialogal.

El terme “diàleg” és, de fet, un altre dels termes essencials del magisteri de Francesc, al costat de “pobres” i “misericòrdia”. El papa Francesc és un home del nostre temps, que coneix i viu “les alegries i les esperances, les tristeses i les angonxes” dels homes i les dones de l’època en què ens ha tocat de viure (*Gaudium et spes* 1). I es considera un pastor que, com va subratllar

el cardenal Osoro, fa camí amb el seu ramat sense deixar-lo en mans dels llops rapaços de la tristesa, de la mundanitat espiritual, del clericalisme, de l’autoreferencialitat i de la lògica de la indiferència -que és l’antítesi de la lògica de la misericòrdia. Francesc posa el dit a la llaga dels bloqueigs interiors que es tradueixen en posicions exteriors de rebuig dels migrants i els refugiats, de defensa aferrissada de l’Església solament com a institució, de menysteniment de l’alegria de l’Evangeli, de reticència a entrar en una conversió pastoral i missionera. D’altra banda, la mirada interior i el discerniment efectuat des d’una consciència modelada per la llibertat de l’Evangeli i plena de confiança en el Senyor (Gàlates 6,1-12), pertanyen al camí espiritual que el Papa proposa que faci l’Església sota el guiatge de l’Esperit, sub ductu Spiritus Sancti. En una paraula, Francesc no es posa davant el món en termes de condemna o amb una actitud d’acomodació. El seu discurs combina exigència i misericòrdia, mentre bandeja tant la rigidesa com la laxitud.

Una Església oberta dialoga des de la pròpia identitat, no té por de parlar des de l’Evangeli encara que no sempre parli, o pugui parlar, de

l’Evangeli. Per això el Papa subratlla que el proselitisme és un entrebanc a l’evangelització, ja que en comptes d’atraure arrossega fent servir la via de la coacció més o menys dissimulada. El qui escull la via del proselitisme i practica l’abús de consciència, en comptes de ser llum del món, s’atansa a les persones amb una corda que lliga curt però que de fet acaba ofegant.

El diàleg -que per ell mateix ja és “evangeli”, bona notícia- no pot tenir fronteres, ni mentals ni físiques. Sant **Pau VI** va fer aquesta afirmació: “l’Església es fa diàleg” (*Ecclesiam suam* 67). El Papa Francesc, de manera semblant, proposa una Església en la qual no hi hagi barreres al diàleg, ni amb els altres cristians, ni amb els homes i dones de les altres religions ni amb la resta de la humanitat. No hi ha límits al diàleg quan la mirada és àmplia, quan la recerca de la pau segons l’esperit d’Assís, de la solidaritat i la justícia es mantenen tossudament, quan l’altre passa de ser enemic a ser amic, quan les grans causes del planeta, que és la casa comuna, troben unides moltes persones en el repte immens de fer possible un món més humà i humanitzador en el qual es tingui cura preferent dels pobres i de la terra.

Amb el papa Francesc l'Església, mare de misericòrdia i samaritana, poble fidel i sant de Déu com a subjecte de la història, entrelaçat per la comunió i la sinodalitat, camina pels camins de la història sense tenir por, sabent que l'Evangelí li demana sortir a trobar tothom, amb la joia propositiva de la fe i l'impuls de l'esperança. El món en el qual vivim és ple de contrastos i de grans desafiaments. El papa Francesc creu en l'Esperit com a cor de l'Església. Endut per la

profecia, ha iniciat dins l'Església processos de reforma i ha proposat intuïcions evangèliques que són extensibles a tota la humanitat, especialment al món musulmà, tan necessitat de mà estesa.

El Congrés de Barcelona ha procurat entendre l'abast el pontificat del papa Francesc i situar les seves línies de força teològiques i pastorals. Com va dir el cardenal Omella en l'al·locució

que va obrir el Congrés, una Església arraulida i replegada en si mateixa ha de donar pas a una Església oberta a l'amor envers tothom. Aquest és l'únic camí possible, ara i en els anys que vindran. El papa Francesc ha iniciat un camí en el qual l'Evangelí de Jesús serà la salvació d'un món que cerca el seu futur.

ARMAND PUIG -RECTOR AUSP | [LLEGIR AL WEB](#)

Josep Cardús: “Si llegim l’evangeli d’una manera ideològica, l’espatllem”

Capellà obert, d’esperit crític i arrelat al país, està convençut que Déu actua en les persones. “Siguin o no de missa”, diu. Hem visitat **Josep Cardús i Grau** (Terrassa, 1930) a casa seva. Un petit habitatge prefabricat, de planta baixa i altell. La porta és oberta fins les dotze de la nit: entra i surt gent continuament. Va en cadira de rodes, però no li falta de res. Se sent ben atès i acompanyat. A Marata se l’estimen com si fos un més de la família.

Josep Cardús és rector de la parròquia de Santa Coloma des de fa 62 anys i des de fa una trentena més, també de Sant Mamet, de Corró d’Amunt. Forma part d’un col·lectiu de capellans que ha influït a favor d’una Església catalana i progressista, compromesa amb les dificultats socials i polítiques de cada temps. També durant els anys foscos del franquisme. En el moment històric i polític que vivim, sembla pertinent conèixer la seva trajectòria vital.

Són 89 anys farcits d’anècdotes. Una vegada van declarar **el capellà Josep Dalmau** en recerca i captura. Els diumenges anava de Gallifa a Barcelona i, amb el cotxe, baixava noies de la parròquia que estudiaven a la ciutat. Anar amb

noies va servir d'excusa per detenir-lo. "Ell les repartia i li van fer un escàndol, i va mirar de desaparèixer". Aquell dissabte i diumenge, Cardús i Dalmau van fer intercanvi de parròquies. L'un va anar a dir missa a casa de l'altre. "El dissabte al vespre va aparèixer la Guàrdia Civil, estaven esperant que arribés. I diumenge igual. Dilluns me'n vaig anar a veure el bisbe **Ramon Masnou**, de Vic, a explicar-li la meua versió", recorda Cardús.

La primera comunió, al menjador de casa

Si repassem l'itinerari de fe de mossèn Cardús hem d'anar a parar a la guerra civil. El 1938, la família de Cardús va tenir uns dies a casa, amagat, mossèn **Fortià Solà i Moreta**. "Som tres germans i vam aprofitar l'estada d'aquest mossèn per fer la primera comunió dels bessons al menjador de casa". Recorda que "era el vint-i-cinc de març, festa de l'Anunciació. Un dia normal, un dia de cada dia i a la tarda a escola, sense explicar res de res, perquè sabíem què ens hi jugàvem". Explica que van posar "uns tacs de goma sota les cadires perquè els veïns no notessin que hi havia una mica de moviment". Els van acompanyar els avis i algun amic.

Quan li preguntaven què volia ser de gran, el seu germà bessó deia 'granger' i ell deia 'capellà'. Acabada la guerra, passaven l'estiu a ca l'Argelaguet, una masia amb habitacions i dret a cuina, a mig camí entre Sabadell i Matadepera, a Sant Julià d'Altura. Una casa de pagès que compartien amb els masovers, un matrimoni i les tres filles. "En aquella carretera hi venien els de Terrassa i, de tant en tant, hi deixaven algú estès, pam-pam, i allà a la carretera quedava". Explica Cardús que un dels dies eren en una masia veïna, a ca n'Ustrell, i des d'allà van sentir els trets. "Ja coneixíem el tipus de cotxe, i vam tenir la curiositat d'anar-hi, havien assassinat a mossèn **Gaietà Clausellas i Ballvé**, un capellà de Sabadell, el cos del qual encara estava calent, estava sagnant". Uns dies abans havien cremat l'església de Sant Julià d'Altura. "Hi vam anar que encara cremava, i com una cosa de canalla, vam recollir el que vam poder: un braç d'un sant Crist, la cara d'una mare de Déu... als milicians els fèiem nosa i ens van empaitar, i vam córrer fins a casa". El que van arregar ho van guardar a la gàbia dels conills.

I conclou que "per tot un seguit de coses o potser l'esperit de contradicció... jo, capellà". En

acabar la guerra, el 41, el pare li pregunta: "Això que dius de capellà, què? Hauríem de fer els papers per entrar al seminari". Ell no n'havia sentit parlar mai. "Ah no, marxar de casa no", va respondre. "Em van fer entendre que no hi havia alternativa, t'hi vas resignar i ja està". A punt de fer els onze anys, el dia de Sant Miquel, entra al seminari de La Conreria.

"El pare podria haver estat un rebotat del tema religiós"

A casa descriu haver viscut sempre un bon ambient. I això que el pare, diu, "podria haver estat un rebotat, però justament amb el tema religiós es va comprometre abans, durant i després de la guerra amb moltíssimes coses".

Fa un parèntesi en el seu relat vital per parlar de l'avi: **Josep Cardús i Astals**. Havia fet la guerra a Cuba, va sobreviure, estava afiliat a la Casa del Poble i treballava en una empresa tèxtil a Terrassa. "Una empresa tan catòlica que als rebuts i a les factures hi havia el Sagrat Cor, amb el Reinaré en España", explica mossèn Cardús. Amb els amos, **Josep i Pere**, germans de qui va ser l'**abat Marcet**, l'avi havia establert una relació

familiar: l'àvia **Emília**, havia fet de dida d'en **Ramon**, un dels fills del Pere.

El 23 de novembre de l'any 1910 va morir, solter, **Antoni Josep Torrella i Maurí**, un important **advocat i polític de Terrassa**: va deixar el patrimoni a la ciutat de Terrassa i va demanar un enterrament laic, senzill i sense capellans. L'enterrament va ser el 25 a la tarda, al cementiri civil. Hi va ser tot Terrassa, rics i pobres, de dretes i d'esquerres, creients i no-creients i polítics com l'**Alexandre Lerroux**. L'endemà l'avi va anar a treballar. I l'amo li retreu haver anat a un enterrament civil i el fa passar de fixe a eventual, aniria a preu fet. "En la conversa li diu que volia un home de confiança i ell porta els fills -**Salvador** i **Josep**- a l'escola laica. També l'empresa porta cada any els obrers a fer exercicis espirituals als jesuïtes de Sarrià i l'avi hi va anar una vegada i va dir que mai més; a més era l'únic treballador afiliat a la Casa del Poble, i en aquell moment a Terrassa hi havia una vaga en una empresa de l'alcalde i que va durar un any..."

Cardús continua el relat sobre l'avi patern: "La setmana següent va anar a treballar i les peces que havia teixit eren totes estripades; dimarts al

matí, el mateix; i així cada dia. Divendres, 2 de desembre de 1910, en comptes d'anar a treballar, l'avi se'n va anar al pont sobre el torrent de Vallparadís, es va tirar daltabaix i es va suïcidar. L'àvia, que estava embarassada, esperava una criatura que va néixer però no va sobreviure ni 24 hores. N'hi havia un altre, el tercer, el **Pere**, que va morir de petit, per les condicions amb què pujaven abans. Van quedar l'àvia, el segon, el Josep, que va morir de tuberculosi als 17-18 anys, i el meu pare, el Salvador, que era el gran".

Una història colpidora que mostra tot un ambient: "El pare podria haver tingut una reacció negativa i no la va tenir". Sí que li va afectar la salut: "El pare era un asmàtic perdut. Tenia atacs que li duraven quinze dies o tres setmanes". Sempre deia: "Aquesta asma que tinc des dels deu anys". Era l'edat que tenia quan el seu pare es va suïcidar. "La situació que va viure era justament asfixiant", diu Cardús.

Sant Pere de Ribes, Vilanova, Marata

Tornant al perfil de mossèn Josep Cardús, el 1954 acaba l'etapa de formació al seminari i, el mes d'octubre, és destinat a Sant Pere de Ribes,

on passa dos anys i tres mesos. El gener del 1957 va de vicari a sant Antoni abat, de Vilanova i la Geltrú. "Jo tenia una vespa i els caps de setmana anava a dir missa a Olivella i Jafrà", explica. En aquella època a Vilanova i la Geltrú hi havia passat **Lluís Serrano, Casimir Martí, Ricard Pedrals** i Josep Dalmau. Va haver-hi substitució de capellans buscant canviar la manera de fer, però no es va aconseguir. "Vaig tenir la sort d'anar a parar a Vilanova i poder continuar les coses que havien motivat fer neteja". En concret? "Hi havia un moviment important al voltant de la HOAC, les colònies de grans, l'escoltisme de noies, les sessions de cinefòrum, la setmana de la joventut...", valora.

"Aquesta relació amb el món obrer agafava gent de tota mena d'ideologies, també anarquistes i comunistes". I això no va agradar a **Antoni Ferrer i Pi**, alcalde de Vilanova i vicepresident de la Diputació. "Amb **Carles Font Llopart**, diputat i alcalde de Granollers, dominaven la situació", apunta. Arran de la Setmana Santa de l'any 1957, s'enganxa amb l'alcalde d'Olivella. El setembre entra de rector de Sant Antoni Abat de Vilanova mossèn **Josep Pons** i Cardús va a parar a Marata. "Al bisbat hi havia bastanta gent de Vilanova i es-

taven al corrent del que hi passava. Això anava així i encara funciona així, és lògic”.

“Marata! No sabia ni que existís”

Què va influir a que anés cap al Vallès Oriental? A Granollers hi havia mossèn **Campo**, fill de Vilanova, que havia estat vicari a la parròquia de la Sagrada Família, de Terrassa, que era la parròquia de la família Cardús. Campo, que era una persona de total confiança del Bisbat, veient el panorama el va voler “protegir”. Cardús reconeix que “d’aquesta banda del Vallès no en coneixia res i... Marata! No sabia ni que existís”.

Sí que havia estat a Corró d’Avall i a Llerona, quan va acompanyar el seu pare, l'**historiador Salvador Cardús i Florensa**, que s’havia dedicat a aclarir l’origen d’una dita llatina: *“Gens Terracie et Sabadelli, gens inimica Dei”*. En català: “Poble de Terrassa i de Sabadell, poble enemic de Déu”. Una frase que tenia l’origen en l'**assassinat de l’abat de Sant Cugat del Vallès** la nit de Nadal de l’any 1350. “La llegenda explica que els assassins es van escapar i la terra per on passaven va quedar maleïda, no hi creixia res”. Amb la col·laboració d’historiadors i arqueòlegs de Granollers,

els senyor **Salvador Llobet** i **Josep Estrada**, van resseguir el camí ‘Pas dels Excomunicats’ “que va des de Sant Cugat per Plegamans, Polinyà, Llerona i fins al Casal de Rosanes, a La Garriga, arran del riu Congost, per recollir la tradició de la gent de les masies. I en Josep Cardús, que tenia uns vint anys, els va acompanyar. “És tot el que coneixia de la zona”. Avui Marata és un poble rural, de cases disseminades, amb pocs pagesos i algunes explotacions de vedells i de porcs.

L’acció de Déu comença abans de néixer

En aquest espai privilegiat, a què s’ha dedicat? Si li demanem per les seves prioritats pastorals, no dubta: “La gent, el primer és la gent”. Ho posa en paraules de Jesús: “El que feu a qualsevol altre també m’ho feu a mi”. Cardús considera que aquesta presència de Déu “no és precisament en l’entorn de l’església, sinó en la vida, en l’existència de les persones”. Defensa que és una de les qüestions clau del **pontificat del papa Francesc**: “Ho ressalta bastant sovint, en qualsevol persona, sigui o no sigui batejada, allà hi ha la presència de l’Esperit”. Hi coincideix de ple: “És el fonament de la dignitat de la persona, és obra de Déu i és fill de Déu”. I la

litúrgia, la pràctica religiosa? “És un plus, això ve en segon lloc, jo podria fer una litúrgia molt solemne, molt perfecte, ben feta i vistosa, i deixar de cuidar la gent. I si haig de triar, ho tinc clar”. Mossèn Cardús està convençut que l’acció de Déu no comença aquí. “L’acció de Déu en les persones comença des d’abans de néixer”.

Es remet als profetes de la Bíblia, com **Isaïes**, quan diu “abans de néixer, el Senyor em cridà”. També fa referència a d’altres textos de **Pau**: “Quan diu ‘t’he preparat, per quan les coses estiguin madures’ no només són paraules boniques, hi ha una presència viva que actua”. En aquest sentit reconeix que “això és motiu d’una gran confiança en les persones, en la seva consciència”, reafirma. Per això, si bé els sagraments “són una ajuda molt important”, no ho són tot. “Puc fer una litúrgia esplèndida, que la gent s’hi encanti i es transformi, i quan són a fora, què?”, es pregunta.

L’actitud: arribar a les persones

Pel mateix motiu, Cardús s’ha implicat políticament. “Des del punt de vista creient, aquestes reivindicacions agafen molta més força: s’hi

juga el bé de les persones, no és només un augment de sou o unes millores de treball, va més a fons". Considera que "no és només una ideologia" sinó que "parteix d'una realitat que són les persones".

Com s'ha de concretar l'Evangeli? Aquí hi veu el problema, diu: "Organitzar coses és relativament fàcil: fer catequesi, obrir un centre d'esplai, organitzar unes colònies, Càritas, Mans Unides..., però són coses limitades". Per a mossèn Cardús "fa falta arribar a les persones i l'actitud hauria de ser aquesta". D'aquí no descarta que en neixin propostes i iniciatives, però insisteix que "l'actitud és fonamental". I alerta del perill de barrejar-hi la ideologia: "Si llegim l'Evangeli d'una manera ideològica, llavors l'espatllem."

"La conversió interior és el que costa més"

El temps que va ser arxipreste a Granollers, amb la col·laboració de laics, van organitzar un seguit de conferències sobre el **Concili Vaticà II**. "Va anar bé, hi van participar tant capellans com seglars". Creu que l'Església catalana va ser prou permeable a aquell pensament? "Queda molt per fer, però el més important és l'es-

perit del Concili. És el que costa més, perquè demana una conversió interior". Una conversió cap a què? "A l'Evangeli, és el que està fent el Papa: tornem a l'Evangeli, no?"

Identifica algunes dinàmiques que van en aquesta línia. Com quan l'almoïner del papa -"un cardenal!", exclama- **va tornar la llum a un edifici ocupat** per persones sense sostre desobeint la policia. "En Parolín i d'altres van sortir a contestar que la persona passa davant de la llei quan hi ha conflicte", aplaudeix Cardús.

Un Centre Cultural amb finalitats comunitàries

Cardús compara la realitat de la ciutat amb el que es viu a pagès. "Aquí a Marata ens coneixem tots, si hi ha algú que passa necessitat, no cal organització, hi ha un sentit de família... si hi ha un problema entre un veí i un altre, no s'aixeca una bandera per dir els que venen amb mi, el problema se l'han de resoldre entre ells, sense fer bàndols".

Per il·lustrar aquest sentit comunitari recorda el primer i últim envelat que ha vist per la Festa

Major. Era l'any 1958, i hi acabava d'arribar. La comissió de la Festa Major estipulava un preu per contribuir a l'envelat, en funció de la situació de cada casa. Però els resultava carregós: en cas de pluja, no cobrien despeses. I se'ls va acudir de fer un local que servís per tot l'any. I algú va dir: "Jo hi poso el terreny". Ho deia el mes d'agost, al setembre començaven les obres i al desembre s'estrenava el **Centre Cultural de Marata**.

Com a rector, diu que "si hagués fet alguna maniobra estranya, potser hauria aconseguit que fos parroquial, però no vaig caure en la temptació i vaig pensar que era millor que fos del poble". I és propietat dels socis. La junta es renova cada quatre anys: "La majoria de cases han tingut algú dins de la junta en aquests 50 anys. Això té un valor impressionant i als estatuts encara hi és la paraula: 'amb finalitats comunitàries'". Cardús creu que encara la fa, la funció comunitària.

En una línia similar recorda l'anècdota de la compra del camp de davant del Centre Cultural, que serveix d'aparcament. "Es va fer una reunió per comprar-ho i es va dir que la gent hi

aportés voluntàriament el que pogués. Va ser un diumenge a la tarda. Dilluns vaig anar a l'oficina de La Caixa de Sabadell a portar la part que em corresponia, i el de l'oficina em diu 'què els passa als de Marata? No paren de venir, però venen contents'. A pagar, contents!", riu. D'aquella primera Festa Major li va cridar l'atenció la sorpresa de la Comissió quan els va demanar què li tocava pagar. "No, vostè res", li van contestar. I ell els replica: "Com que res? Si visc aquí al poble, un de tants". Assegura que en aquell moment va ser una mena de revolució: "Fa més això que un sermó!"

A primera línia de les reivindicacions socials i polítiques

Josep Cardús ha estat també a primera línia en les reivindicacions per preservar el paisatge i el territori. Entre d'altres, l'**oposició al Quart Cinturó**, la xarxa del Gas Natural i també a l'obertura d'un càmping de caravanes. Aquest darrer episodi l'explica així: "Ja estava emparaulat, ens en vam adonar i vam fer una moguda impressionant, recollint firmes". Els que s'hi jugaven el negoci, diu, "buscaven qui aglutinava la cosa i em van dir de tot". Però

allò no va anar endavant. Més tard recorda que el propietari del càmping -"en Lluís, un especulador"- va voler demostrar que Convergència i Unió li donava suport. I l'Onze de Setembre van organitzar un partit de futbol amb la gent del partit i uns convidats flamencs a Corró d'Amunt, amb dinar i parlaments a Can Cot, propietat d'en Lluís a càrrec de **Josep M. Collell, Ramon Trias Fargas, Miquel Roca Junyent i Jordi Pujol**. "Hi vam fer la guerra, ho vam boicotejar".

Li va trucar en Jordi Pujol, que era llavors secretari, que venia dels Estats Units: "Això ho hem d'arreglar, parlem-ne". Es van reunir a la rectoria de Marata i van acordar que deixaríem fer l'acte amb varies condicions: que als parlaments no es fes cap al·lusió al propietari, que parlessin del problema agrari i que, en la publicitat que es fes, no hi constés el nom de Can Cot. S'hi va anar per fiscalitzar l'acord. "Tothom va complir", assegura satisfet.

Reivindicacions conjuntes entre capellans

També en l'àmbit eclesial els quatre capellans de Les Franqueses -**Joan Vallicrosa, de Llero-**

na, Francesc Adell, de Corró d'Avall, **Anton Vicèn**, de Corró d'Amunt i Cardús, de Marata- es van unir per una mateixa reivindicació social. Els pagesos cotitzaven cada mes al Sindicat de Les Franqueses. I es va descobrir que el Sindicat ho cobrava, però no ho cursava. "Voliem que es reconegués el dret d'aquesta gent". Els capellans van anar casa per casa i van fer un llistat. Cardús va anar a veure el secretari del Sindicat, que era la persona encarregada: "No sé si per inconsciència o pel que sigui, va firmar, en contra d'ell, que sí que ho havia cobrat i no ho havia cursat".

Van guanyar la partida en part, perquè van fer constar que cotitzaven homes i dones. Però un bon dia van citar les dones al Sindicat i, una per una, van signar que es dedicaven a feines de la llar. "Ens van descartar totes les dones de la llista perquè no treballaven al camp. Ho vam recórrer, però la resposta és que elles havien signat. Es van deixar enganyar".

I fa la reflexió de fons: "Has format part del poble, i això la gent també ho valora, no ho pots lluir, però és una bona manera de fer". En canvi, reconeix: "A ciutat no sé com ho faria".

Teòlegs i pastoralistes de referència

Josep Cardús no és només un home d'acció, sinó també de reflexió. Casa seva és una pila de llibres contínua. Diverses persones han marcat el seu pensament teològic. D'aquí i de fora. Apunta el nom de **José Maria González Ruiz**, canonge de Màlaga, "un biblista compromès que va venir molt a Barcelona". És autor del llibre *Crear es comprometerse*, que Cardús va traduir al català, editat per Fontanella. "Hi va haver tres editorials, que ens van ajudar molt: Fontanella, Estela i Nova Terra", diu.

Com a pensadors de referència en l'àmbit de l'Església catalana, Cardús destaca **el teòleg Josep Maria Rovira Belloso** -van anar junts al seminari-, el biblista **Josep Rius-Camps** i, explica, que "tenia bastanta relació amb certa gent de *El Ciervo*, com **Alfons Comín**, que es va casar a Marata". I continua amb noms com el d'**Antoni Juglar**, mossèn **Josep M. Bardés**, el jesuïta **Alfonso Álvarez Bolado**, de **Miquel Benzo**, **Casiano Floristán**, **Luis Maldonado** i **Manuel Useros** de l'Institut de Pastoral de Lleó XIII, de Madrid.

De fora, el pensament d'**Henri Godin**, **Abbé Michoneau**, **Voillaume**, **Rahner**, **Chenu**, **Congar**, **Lubac**, **Lebret**, **Teilhard de Chardin**, **Urs von Balthasar**, els cardenals **Suhard**, **Feltin**, **Gerlier**, **Lienart**, **Alfrink**. La revista *Informations Catholiques Internationales* (ICI) i la *Documentation d'Église*.

Obert al diàleg ecumènic

En el capítol de formador, Cardús va impartir un curs de pastoral rural a Madrid. I aprofitant l'avinentesa, van ampliar el curs amb un parell de setmanes més sobre ecumenisme amb Manuel Useros, professor de Salamanca, i la monja holandesa **Ana Maria Schlüter**.

Amb ella, Cardús havia organitzat una trobada a Suècia de catòlics i protestants espanyols i suecs. "La sorpresa va ser que les minories catòliques i protestants, aquí i allà, parlaven el mateix llenguatge; i les majories d'aquí i d'allà, també". L'any següent van fer la trobada a Holanda i la tercera va ser a Montserrat.

Cardús va formar part de Centre Ecumènic de Barcelona, espai de trobada entre catòlics i

protestants. Allí va fer amistat amb **el sociòleg Joan Estruch**, a qui va conèixer quan estudiava a la universitat. Al grup també hi ha havia Josep Desumbila, el pastor protestant **Carles Morales**, el pare Salvador de les Borges -**Joan Botam**- i el pare **Jordi Llimona**. Arran del Concili es va crear el Secretariat d'Ecumenisme del bisbat de Barcelona, pel bisbe **Josep Camany** i amb el nomenament de **Joan Bada** i **Antoni Matabosch**. "Des de dalt es volia controlar i ens en vam desmarcar", apunta. Arran d'això, més tard va néixer l'actual **Centre Ecumènic de Catalunya**.

Joan Estruch va publicar *L'ecumenisme, actitud espiritual* (1964, Nova Terra) i li va demanar a Cardús que li fes el pròleg. Va ser el primer llibre publicat a Espanya d'un protestant presentat per un capellà catòlic. En l'àmbit del treball ecumènic, Cardús recorda haver participat en un parell de trobades internacionals a Prali (Itàlia) a **Àgape-Centre Ecumènic**. "Hi vam anar dues vegades: per acompanyar el **pare Llimona** que hi feia una conferència sobre llibertat religiosa, i l'any següent a **Gonzalez Ruiz**, que em sembla que va parlar de compromís".

L'escola de catequistes a Granollers

A principis dels anys vuitanta, Cardús va engagar l'escola de catequistes a Granollers. "M'ho va demanar personalment el doctor Jubany", apunta. En aquell moment, hi havia escola de catequistes a Sant Andreu a Barcelona i a Sant Sadurní d'Anoia. "En teoria eren dos anys, va anar molt bé, amb una bona assistència". Tenien gent de la Roca, Mollet, la Garriga, de Fàtima, de Palautordera, de Santa Eulàlia de Ronçana, de Lliçà d'Amunt. Explica que "a segon curs els sabia greu acabar i van demanar fer un tercer curs i després encara hi vam afegir dos cursos més amb temes complementaris". Per Pasqua el cardenal **Narcís Jubany** hi venia una tarda i fèiem una trobada en la que hi què participaven professors, alumnes i també capellans.

Però alguns dels temes van causar malestar. Recorda dos casos concrets. L'un amb el biblista Rius-Camps i l'altre amb un jesuïta, que els va parlar sobre la gràcia. Massa alternatiu?, li preguntem. "Una mica avançat o revolucionari, trencava uns esquemes", respon. "Això va anar creant una desconfiança i l'Escola va morir". Els capellans van deixar d'enviar-hi catequistes i,

als que ja havien fet la formació, no se'ls donava grup de catequesi de tornada a la parròquia. L'escola de Granollers va funcionar cinc anys.

L'esperit treballa

La primera vegada que va posar els peus a Marata va ser l'11 d'octubre de 1957: "Amb un grup d'escoltes, vam acampar al bosc i l'endemà, que era el Pilar, em vaig presentar". Cardús era consiliari de l'Agrupament de la Mare de Déu del Roser de Barcelona i havien planejat l'inici de curs a Olivella, d'on era encarregat. Però quan el van traslladar, van decidir fer l'acampada a Marata. L'any 1953 havia participat a Brussel·les en un curs de formació per a consiliaris escoltes. De jove ja s'havia vinculat a l'agrupament de la seva parròquia de la Sagrada Família de Terrassa, i sempre hi va tenir una bona relació.

De Marata recorda amb especial estima que li van organitzar una festa sorpresa amb motiu dels 25 anys de rector. Al matí van aparèixer els seus germans, mossèn Joan Valli-crosa, de Llerona, mossèn Francesc Adell, de Corró d'Avall, mossèn Anton Vicèn, de Corró

d'Amunt i també el **doctor Jubany**, que s'hi va quedar fins ben entrada la tarda. Amb la gent del poble, arrossada, obsequis... "Una cosa que és d'agrair", afirma, i que es repetiria en posteriors efemèrides, com en la festa dels cinquanta anys de rector.

"A Marata he trobat una família"

Amb la perspectiva dels anys, li preguntem què ha trobat a Marata i respon: "Per dir-ho d'una manera fàcil, si val, a Marata he trobat una família". Toca la cadira de rodes on s'asseu i pun-

tualitza: “Ara és un dels moments en què això encara es veu més; si no fos així, jo no podria estar aquí, a casa, en aquests moments. Puc dir que ho tinc tot resolt, qui no m’ajuda per una cosa, m’ajuda per una altra”.

Hi ha una escena que també s’ha repetit amb els anys. “Anar a l’hospital a veure algun malalt i quan entra el metge, l’esposa del malalt li diu: ‘és el mossèn, és com si fos de casa, un

de la família””. És una expressió que ha sentit més d’una vegada. I matisa que “no vol dir que siguin dels habituals a l’església”. Distingeix “la cosa humana”, però està convençut que “quan és de debò té un valor cristià, encara que no hi posem l’etiqueta, l’esperit de l’Evangeli hi és”.

Pensa en situacions que l’han colpit, de persones que han demostrat compromís i honestat. “Jo em trec el barret davant d’aquesta

gent...”. Es pregunta d’on treuen la força per fer determinades accions. “Si fos una persona habitual a l’església diries ‘mira, l’evangeli, la missa, la comunió, els sagraments...’, però si això no hi és, d’on ho treuen...?”. És així com mossèn Cardús, amb humilitat i convicció hi afegeix: “Penso que l’esperit treballa sempre. I, com diu el papa Francesc, l’Església no és la gàbia de l’Esperit Sant”.

LAURA MOR -CR/MARATA | [LLEGIR AL WEB](#)

La Jornada Sant Jordi fa potència de la vulnerabilitat

Quinze anys de complicitats eclesials compartides. Quinze anys teixint xarxa per una Església sensible als qui més pateixen i compromesa amb el món social i polític. La Jornada Sant Jordi va omplir el dissabte de pensament i de diàleg. Aquesta edició, de la mà de la teòloga **Pepa Torres** i del filòsof **Josep Maria Esquirol**. La primera, amb les lluites que busquen alliberar i cuidar la persona. El segon, sobre la capacitat de commoure's i de ser ferits que conformen la condició humana. Lectures complementàries per parlar de *Celi i Terra*, títol de la quinzena jornada que ha aplegat més d'un centenar de persones a l'Hotel Alimara de Barcelona. "L'èxit del sistema és convèncer-nos de la impotència", va apuntar Pepa Torres, que treballa al barri de Lavapiés de Madrid. Des de l'experiència de l'**activisme a peu de carrer**, i com a religiosa, filòloga, teòloga i educadora social feminista, aposta per la desobediència i la transgressió davant d'un sistema injust que castiga els febles. En comptes de formular "el 'sí' resignat", Torres aposta pel "no' desobedient i creatiu".

La religiosa ha descrit un context incert, de guerra contra la vida, de fonamentalisme i d'un cristianisme al servei del supremacisme -amb

exponents com **Trump, Bolsonaro** o Vox-; un sistema que premia la suficiència i el consum i que practica la lògica de l'exclusió, des de la ideologia de la seguretat i la sospita. Des d'aquí ha reivindicat la necessitat de prendre consciència, de crear nous models basats en la solidaritat, on practicar l'alteritat que humanitza, l'amor polític i la interdependència. També en el sentit "del misteri que ens habita", va dir reivindicant l'espiritualitat.

"L'amor és polític"

El seu parlament va mostrar nombroses iniciatives que ja practiquen aquesta "humanitat creativa" des de l'atenció a "allò petit, fràgil i perifèric". "Som molts els que proclamem que l'amor i la bondat existeixen, i que l'amor és social i polític". Va defensar així que "l'amor coexisteix amb el mal, la injustícia i la violència; però no es limita a atendre les conseqüències de la lògica perversa del rebuig, sinó que busca ferir-les i desmantellar-les". Recollint la descripció del filòsof Josep Maria Esquirol de les ferides que ens fan humans, Torres va demanar "fer potència de la vulnerabilitat, perdre la por a la ferida i compartir-la".

Portat a l'Evangelí, segons Torres: "L'amor viscut a l'estil de Jesús de Natzaret descentra, desinstal·la, problematitza, dona prioritat a les necessitats dels últims i les últimes sobre les pròpies, subverteix l'ordre, transgredeix, és creatiu". En aquest sentit, va defensar que "l'amor és polític perquè es tradueix en passió i compromís pel bé i la dignitat de totes les persones".

En la seva conferència va desgranar diferents somnis que alimenten la vida. I va fer una crida a teixir xarxes i a "sumar llums i creativitats". I també va demanar resignificar la teologia i l'espiritualitat de la cura per construir "l'imaginari d'un Déu creador i tot curós" que "crea i no abandona".

La cura, moviment humà fonamental

El filòsof Josep Maria Esquirol va criticar la ideologia ambiental que convida "a superar l'humà". Una superació que considera evasiva. En canvi, va defensar "el moviment endins", el que permet "aprofundir el més humà de l'humà". Així va parlar del que defineix la condició humana. Des del fet de rebre un nom, passant

per la capacitat de poder - "humà és el que pot" - fins a la capacitat de modificar el món i de ser "afectat molt profundament".

Esquirol va plantejar que "el més radical de l'humà és l'afecció o la commoció". I va parlar així de la vulnerabilitat, la passivitat i la sensibilitat i de les ferides infinites que defineixen la persona. També va apuntar la subjectivitat com a qüestió específica de l'ésser humà: "No només sentim sinó que sentim que sentim". I va descriure la capacitat de replegar-se, d'una

certa “flexibilitat voluntària”: “Aquest plec dona peu a la interioritat”, va defensar.

Per al filòsof, “la cura és el moviment humà més fonamental”. I va vincular-hi la vida espiritual, que entén com a acompanyament de la ferida. Esquirol va parlar també de la ferida de l'amor: “L'amor que sents dels altres o que sents rebre dels altres és una de les ferides més fonamentals del moviment de la vida”, va defensar.

En relació al tema de la jornada, es va referir al cel blau, símbol de l'eternitat i la quietud. Lluny de llegir-hi una fugida, Esquirol el va reconèixer com “un segon sostre”, “el cel blau protector que ens fa de casa i ens asserena”. I un cel blau que “expressa l'alba, el fer-se de dia, que en nosaltres significa despertar”, va concloure.

Experiències en “terra sagrada”

La sessió de la tarda, en format de taula rodona, va donar veu a testimonis concrets que des de la convicció religiosa treballen dia a dia al costat de persones vulnerables. Els participants van explicar així com conjuguen l'acció i la contemplació. En van parlar el capellà de la diòcesi

de Sant Feliu de Llobregat **Valentí Alonso**, que acompanya espiritualment persones que han viscut estrès posttraumàtic; **Maite Valls**, psicòloga i religiosa de Jesús-Maria, que col·labora amb la Fundació Vidal i Barraquer; la directora de la Plataforma Educativa dels Salesians a

Lleida, **Pilar Lance**; i el capellà **Javier Sánchez**, que es dedica a la pastoral penitenciària a Navalcarnero, a Madrid.

Tots ells treballen per escoltar, guarir, alliberar i sanar. I ho fan sostinguts per la pregària quo-

tidiana. En el seu relat van parlar dels seus espais de treball com a “terra sagrada”. Espais de contacte humà, de proximitat i de fraternitat, on les relacions afectives fan possible que la persona torni a creure en ella mateixa i pugui tirar endavant.

“Aquí, confrontar i debatre; a la perifèria, actuar”

El consiliari del grup, el jesuïta **Enric Puig**, va demanar “discernir les prioritats perquè l’esper-

rança i l’amor es realitzin ara i aquí”. En la benvinguda a la jornada va convidar a defugir “escenaris confortables però incomplets i desarelats” i a trobar “la direcció més propera a allò que Jesús deia i feia. A les portes de l’Advent, va proposar “ser preparadors de camí”. I va parlar de vocació, de llibertat i de renúncia per defensar també que “caminar cap a la saviesa també fa bones persones”.

El president del Grup Sant Jordi, **Pere Fàbregues**, va descriure els participants com a gent compromesa i els va animar a la reflexió. “Aquí, confrontar i debatre; a la perifèria, actuar”, els va dir. L’organització comprèn la jornada com un espai de trobada sumar sinèrgies i futures col·laboracions, va explicar.

El director general d’Afers Religiosos de la Generalitat, **Marcel·li Joan**, va agrair la feina de les entitats que convoquen l’acte. I va fer presents els presos i els exiliats per raons polítiques afirmant que “Catalunya encara viu temps d’excelsior”. També va agrair que el títol de les jornades, *Cel i Terra*, aculli una dualitat present en el fet religiós, que no sempre és tangible: “Les religions són sovint acusades d’ocupar-se

només d’allò espiritual o de prometre una vida eterna, sense preocupar-se d’aquesta vida”.

En la salutació inicial, el cardenal **Lluís Martínez Sistach** va demanar “superar el pensament únic, eixamplar horitzons i reconèixer la nostra transcendència”. I es va remetre al papa Francesc que insisteix en què no es pot esperar a “resoldre les causes estructurals de la pobresa”.

En el recull de conclusions de la jornada, **Carles Armengol**, president de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat i membre del Grup Sant Jordi, va subratllar que “sempre es pot fer alguna cosa, en tots els àmbits i en totes les realitats”.

La primera jornada Sant Jordi, el 2004, va ser promoguda des del Grup Sant Jordi pel bisbe **Joan Carrera**. S’hi ha anat sumant els Equips de Pastoral Política i Comunicació, la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, el Consell de Laics dels Caputxins de Catalunya, i Justícia i Pau.

Cinc claus per entendre el viatge del papa a Tailàndia i Japó

La Conferència Episcopal del Japó va encaminar la visita del **papa Francesc** al seu país a l'horitzó de "protegir tota la vida". I així ha ressonat el missatge en terra nipona: "Des del respecte a la persona, el Sant Pare ha demanat protegir tota mena de vida", explica el català **Josep Maria Abella**, bisbe auxiliar d'Osaka. Un objectiu compartit en el viatge previ del papa a Tailàndia, que va començar dimarts dia 19.

El viatge apostòlic del Papa ha tingut un bon altaveu mediàtic. El bisbe Abella, que conviu amb el cardenal i arquebisbe metropolità d'Osaka, **Thomas Aquino Manyo Maeda**, l'ha vist atendre entrevistes cada dia per diversos

mitjans durant el darrer mes. També n'ha fet **seguiment informatiu** la televisió pública del Japó, la NHK.

Amb fred i sota la pluja, el missioner claretia, junt amb la resta de bisbes del Japó, han acomiadat aquest dimarts personalment el pontífex a l'aeroport, de retorn al Vaticà. La seva estada de tres dies al Japó ha servit per visitar i encoratjar les petites comunitats cristianes del país i incidir a favor de la pau i del desarmament nuclear. Josep M. Abella hi llegeix "una invitació a les persones, no tant a fer-se cristianes, sinó a pensar en alguns temes de fons de la vida".

Vet aquí cinc claus del viatge apostòlic a Tailàndia i Japó:

1. Proximitat pastoral

En la trobada amb els bisbes de la Conferència Episcopal del Japó, el papa va insistir “en la memòria de la història missionera i martirial del Japó”. I també, com sempre que s’adreça a l’episcopat, va encoratjar-los a “mirar les coses amb un esguard misericordiós i a ser propers a la gent i intentar entendre’ls”, relata el missioner claretià. La conversa amb els bisbes Francesc va començar amb el record personal de quan era jove i va demanar d’anar al Japó. “Operat d’un pulmó, li van dir que no tenia prou salut per anar al Japó”. Quan Bergoglio era el rector del Col·legi Major a Argentina va enviar cinc seminaristes jesuïtes de missioners a la terra del sol naixent. Un d’ells és avui el provincial de la Companyia de Jesús al Japó -**Renzo de Luca**- que, justament, ha fet de traductor al pontífex durant la visita.

2. Desarmament i pau

L’episcopat del Japó el va interpel·lar, entre d’altres qüestions, sobre la fotografia que Francesc

ha escampat per tot el món. En parla així el bisbe Abella: “S’hi veu un nen que, després de la bomba atòmica, carrega el seu germanet, que ha mort com a conseqüència de la bomba atòmica, i que està en fila davant del crematori”. El Papa els va explicar que la imatge li va arribar “molt endins del cor”. Per això va entendre que “era un missatge molt fort que havia de fer sentir a la gent”. A la potència de la instantània, Francesc només va afegir una frase: “El fruit de la guerra”.

Després del discurs oficial i també de la conversa informal amb els bisbes, va començar la visita al Japó. “La visita a Nagasaki, primer al Parc de la Pau i després la memòria dels màrtirs, amb la celebració de la missa, va ser una forta empenta a la comunitat cristiana del Japó, que som un 0,3% de la població”, valora el bisbe català.

En aquell espai el papa va parlar de desarmament nuclear. Un tema que va reprendre **diu-menge al vespre a Hiroshima**, a l’anomenada ‘zona zero’, on va caure la bomba atòmica el 6 d’agost de 1945. El papa Francesc es va reunir al Parc de la Pau d’Hiroshima amb els màxims

responsables dels xintoïstes, dels budistes i de les diferents confessions cristianes presents al país. Un espai de pregària conjunta per la pau, on reconèixer les ferides dels innocents de tants conflictes. “Allí el Sant Pare va dir no tan sols era immoral fer servir les armes nuclears, sinó que considerava també immoral posseir-ne”, assenyala Abella.

Un **pronunciament contra les armes nuclears** clar i diàfan que se suma a la **signatura del Vaticà**, el 2017, del Tractat de Prohibició de les Armes Nuclears. A Nagasaki va denunciar també el dispendi que suposa la seva fabricació: “En el

món d'avui, en què milions de nens i famílies viuen en condicions infrahumanes, els diners que es gasta i les fortunes que es guanyen en la fabricació, modernització, manteniment i venda d'armes, cada vegada més destructives, són un atemptat continu que clama a el cel", va dir Francesc.

Per al bisbe Abella, la pregària per la pau i la crida al desarmament han estat els dos punts més importants del viatge al Japó. Com ho ha rebut la ciutadania? "La pau i el desarmament nuclear ha arrelat molt endins, s'ha rebut amb un cor molt gran i amb alegria per la gran majoria de la societat japonesa", assegura. L'accident nuclear a la central de Fukushima (2011) fa que avui aquest sigui un tema molt proper a tots els japonesos. Abella subratlla que "al país hi ha un gran moviment de les víctimes de la bomba atòmica, dels supervivents -els *hibakusha*- que van quedar afectats per les radiacions i també dels seus descendents".

3. Diàleg interreligiós

El diàleg interreligiós no ha tingut un gran protagonisme en la visita al Japó. El bisbe Abella

assenyala que "al Japó hi ha uns canals de diàleg molt oberts" entre tradicions religioses. Posa com a exemple la jornada anual de pregària per la pau que es fa a Hiei-zan, una muntanya situada al nord-est de Kyoto. Recull la iniciativa que **Joan Pau II va promoure a Assís** l'any 1986. A l'acte hi assisteix el nunci del Japó i també algun representant del dicasteri de diàleg interreligiós del Vaticà.

En canvi, per al Papa aquesta va ser una qüestió a treballar a Tailàndia. En el viatge apostòlic al país, va fer una crida a l'entesa mútua i a promoure estils de vida sostenibles i inclusivament en diàleg amb diferents tradicions religioses. I a Bangkok **es va reunir amb el patriarca budista** al temple Wat Ratchabophit Sathit Maha Simaram, amb una clara voluntat d'establir ponts perquè "les religions es manifestin cada vegada més com a fars d'esperança, promotores i garants de la fraternitat", va dir Francesc.

4. Joves, natura i consumisme

"Amb la trobada amb el jovent, en què els bisbes també érem presents, va tocar el tema del consumisme", apunta Abella. Enllaçat amb aques-

ta qüestió, "el papa ha insistit molt en la **cura de la creació**, no només per conservar-ne la bellesa -cosa que al Japó és un valor molt gran-, sinó en les conseqüències de la nostra vida pràctica, en l'estil de vida". Abella destaca així que Francesc va interpel·lar els joves **dilluns a la catedral** de Santa Maria de Tòquio, sobre "el significat de la vida", animant-los a procurar "un futur millor pels que vindran després de nosaltres".

Abans de marxar aquest dimarts, el papa Francesc ha visitat la Universitat Sofia, dels jesuïtes, a Tòquio. Del **discurs als joves universitaris**, Abella subratlla la crida a discernir a favor del progrés humà: "Cap estudiant d'aquesta universitat no s'hauria graduar sense haver après com triar, responsable i lliurement, allò que en consciència sap que és el millor", va dir Francesc als estudiants, i els va demanar que "s'interessin pel que és just, humà i responsable, decidits defensors dels vulnerables".

5. Migracions

Abella considera que la immigració és un altre "tema important també a nivell d'Església" que ha tractat el papa. "A l'església japonesa

els catòlics estrangers han superat el nombre de catòlics japonesos i això fa que les nostres comunitats siguin pregonament internacionals". El bisbe claretià explica que hi arriben famílies del Vietnam, Filipines, Indonèsia, Malàisia i, fins i tot, de Nepal per treballar. "I

aquí al Japó els costa d'acceptar el que és diferent, sent una illa sempre tenen una certa recança d'acceptar el que ve de fora". En aquest viatge apostòlic, el papa ha parlat d'aquesta societat pluricultural com un dels grans reptes del país.

També apunta que "a vegades aquests joves venen en uns programes d'aprenentatge mentre treballen; i hi ha el perill que això es converteixi en mà d'obra barata". Un context en què el claretià afirma convençut: "Aquí l'església tenim un paper a fer i estem acompanyant tots aquests grups".

El dijous anterior, a Tailàndia, **davant les autoritats polítiques, civils i diplomàtiques**, el papa ha denunciat "l'explotació, l'esclavitud, la violència i l'abús" a infants i dones, i ha agraït la feina de les entitats que treballen a favor dels drets humans. També ha posat l'èmfasi en la crisi migratòria, denunciant les condicions de l'exili que emprenen tantes persones. En particular, ha parlat dels **refugiats rohingya**, molts d'ells acollits per la veïna Tailàndia.

Aquesta visita apostòlica, del 19 al 26 de novembre, ha estat el quart viatge del papa Francesc a l'Àsia. El 2014 va visitar Corea; el 2015, Sri Lanka i Filipines; i el 2017, Birmània i Bangladesh. En el cas del Japó, és la segona que rep la visita d'un papa: fa 38 anys que Joan Pau II va visitar l'illa.

La validesa de la guitarra en la litúrgia

Els liturgistes mai han estat gaire partidaris de les guitarres a la missa. Tampoc ho era el pare **Gregori Estrada**, un dels **grans** compositors litúrgics de Montserrat. Però dins de la seva extensa obra el pare Gregori va compondre quatre salms responsorials per a guitarra que havien quedat en oblit. Aquest dimecres s'han recuperat i cantat de nou en la presentació del llibre *Quatre salms responsorials* que s'ha fet a la parròquia de la Mare de Déu de Núria de Barcelona. L'abat **Josep Maria Soler** ha explicat que aquests salms mostren com "la guitarra pot ser un instrument litúrgic vàlid amb qualitat". Com han comprovat els assistents, el seu so acompanyant el text del salms és "com una nova cítara de l'antic Israel", que acompanyava les lectures dels textos sagrats. Recuperar aquesta fórmula és una aposta "especial i atrevida".

La Comissió de **Trobades d'Animadors de Cant de Montserrat** ha estat la impulsora de la recuperació d'aquestes quatre salms responsorials, **editats** per FICTA. El pare Gregori Estrada els va compondre precisament per les Trobades dels anys 1985, 1986, 1987 i 1994. I ho va fer perquè les interpretés una de les seves participants, la guitarrista **Mercè Saladrich**. D'aquí en van sor-

tir una de les obres més contemporànies de la producció litúrgica del pare Gregori i les úniques per a guitarra, instrument poc habitual en la música sacra.

“Si es toca bé”

Òbviament, no parlen de les guitarres de Kairoi o dels Minyons Escoltes. Com ha explicat el germà **Andreu Martínez**, responsable de la Trobades d'Animadors de Cant, són peces virtuoses. Especialment el prelude i la cloenda de totes les quatre obres. Demostren com Gregori Estrada va veure que “es pot posar la guitarra al servei de la Paraula”. Això sí, “si es toca bé”. El guitarrista **David Manzanares** ha fet la transcripció musical d'aquests acompanyaments per als salms responsorials que ha permès editar el llibre i tornar-los a interpretar en la presentació. Els assistents a la presentació han tingut el privilegi de sentir la mateixa Mercè Saladrich tocant els quatre salms i participar en el cant com ho havia concebut el pare Gregori. L'abat Soler, autor del pròleg, ha destacat també que “en la interpretació de la música litúrgica la primacia l'ha de tenir la Paraula”, perquè “el Salm és una resposta i acollida de l'assemblea a la Paraula

de Déu”. Això és el que s'ha pogut comprovar escoltant les quatre obres. L'aparent simplicitat que ofereix la guitarra en la recitació dels Salms.

Dos estudis sobre els salms i la composició

El llibre també presenta un estudi de cada salm fet des del punt de vista exegetíc, litúrgic i espiritual pel pare **Ramon Ribera-Mariné**. El pare **Jordi-Agustí Piqué** exposa un ampli estudi hermenèutic musical sobre aquestes composicions. Després d'aquesta profunda introducció es troba la transcripció per a guitarra dels quatre salms. El monjo de Montserrat Ramon Ribera-Mariné ajuda a penetrar cristianament en el text sàlmic proclamat. És un estudi breu del text, fet des del punt de vista exegetíc, litúrgic i espiritual. Breument exposa què representen els salms en la Bíblia, com s'han d'interpretar des de la perspectiva cristiana, quina és la finalitat del salm responsorial en la missa i situa els quatre salms en relació amb la primera lectura i l'evangeli de cadascun dels quatre diumenges corresponents. L'estudi d'aquestes composicions que fa Jordi-Agustí Piqué, monjo de Montserrat i president del Pontifici Institut de Mú-

sica Sacra, permet penetrar en el missatge que el pare Gregori dona amb la seva música per a cada salm. La seva aportació explica el treball de composició que va fer el pare Gregori sobre aquests quatre salms, per tal de transmetre el missatge de cadascun d'ells i moure el cantor i l'assemblea a sintonitzar amb la Paraula de Déu. També mostra detalladament tota la tècnica musical que hi ha darrera de cada salm. Amb això permet de conèixer el treball de composició i ofereix una guia de com cal compondre música per acompanyar els textos bíblics i litúrgics. A més, mostra la clau per entendre el món musical i espiritual del pare Gregori Estrada.

“Els capellans i bisbes encara no s’han llegit la Laudato Si”

El jesuïta **Prem Xalxo** (Ranchi, Índia, 1966) és professor de la Pontifícia Universitat Gregoriana i coordina el diploma en Ecologia integral que ofereixen conjuntament les universitats i els ateneus pontificis de Roma. L’hem entrevistat en ocasió de la seva participació al **Congrés sobre l’aportació del papa Francesc**. En sortir de l’aula de l’Ateneu Universitari Sant Pacià, s’assegura que el llum quedi ben apagat. Si l’Església vol tenir cura del planeta, primer ha de donar exemple.

Quin és el paper de les parròquies i de les comunitats cristianes en la pràctica de l’ecologia integral? L’encíclica *Laudato Si’* s’ha treballat a nivell teològic i discursiu, però com es concreta?

La primera qüestió que hem treballat amb el cardenal **Peter Turkson** és un **курс d’ecologia integral a Roma**, que fem conjuntament les set universitats pontificies. Quan dèiem d’atorgar el diploma als estudiants, el 8 de novembre de 2018, va venir Turkson, que estava a Nova York, perquè es preocupa molt d’aquest tema. La primera paraula que els va dir: és un pecat que **els nostres capellans i bisbes encara no es-**

tan preparats, no s'han llegit l'encíclica *Laudato Si'*, i per tant, no tenen el coneixement de l'esperit amb què el papa Francesc ha promulgat aquesta encíclica.

A dia d'avui, bisbes i cardenals no s'han llegit l'encíclica?

Aquesta és la veritat... Però la pregunta és què poden fer els cristians catòlics, fidels i sacerdots, a la parròquia per comprometre's en la cura de la casa comuna, en paraules del papa Francesc? Si les nostres autoritats eclesials, és a dir, sacerdots i bisbes -deixem de banda els cardenals-, aquells que han de guiar els fidels pel camí de prendre cura de la casa comuna, no tenen aquesta formació ecològica... com poden guiar la gent? Per això, en paraules del cardenal Peter Turkson, el primer que cal fer és **obrir la formació ecològica a sacerdots i bisbes**.

I per això han obert una formació, un curs, que s'imparteix al Vaticà?

Primer ho hem destinat a quatre o cinc rectors. Ells han començat a fer de debò alguna cosa. A diferents parts d'Itàlia hem creat el que anome-

nem la **Comunitat Laudato Si'**. Estan fent molt de bé, moltes coses, a les seves parròquies: plantar arbres, la recollida selectiva i, sobretot, identificar la necessitat de fer alguna cosa.

De quanta gent estem parlant?

Actuen en diverses parròquies... La noia que ha fet el curs amb nosaltres ha començat aquesta Comunitat de Laudato Si' a Castel Gandolfo. Després venen un diumenge al mes perquè els oferim recursos que puguin fer servir amb les famílies. Del gran grup, s'arriba a petits grups i dins de les famílies cadascú fa el que pot. Per exemple, apagar el llum quan no és necessari, no malbaratar el menjar, separar l'orgànic i no fer servir plàstics.

On aprenen aquestes coses? Ho aprenen en aquest grup-comunitat Laudato Si'. Em van convidar a plantar un arbre a prop d'un llac, al mateix lloc on un llamp havia partit en dues parts un dels arbres centenaris. El responsable del Parc Nacional va regalar-los un arbre molt bonic. S'hi van aplegar 73 persones, que van fer actuacions teatrals per representar el clam de la Terra, el crit dels pobres, tal com diu la *Laudato Si'* (n. 49).

Què proposa fer a les comunitats?

Hem de començar per algun lloc, però abans els sacerdots i els bisbes hem de saber què hem de fer, què podem ensenyar als fidels. Això és important. Per això insisteixo en la formació ecològica dels sacerdots i dels bisbes, per parlar-ne a les parròquies i a les petites comunitats, o a les famílies.

Aquí són els fills els qui van impulsar el reciclatge a les cases. Ho havien après a l'escola. Per què els laics haurien d'esperar instruccions dels seus pastors per abanderar aquest canvi a les parròquies?

No és tant que esperin una ordre del rector o del bisbe que digui alguna cosa. Aquesta casa comuna no és dels bisbes o dels sacerdots, sinó de tots nosaltres. I els fidels ja tenen aquesta consciència que han de posar-hi de la seva part.

Agafem l'exemple de **Greta Thunberg**. Amb la vaga pel clima, pel futur, ha atrapat tots els joves. Fent petites coses n'hi ha d'altres que també canvien. Per això és important que tothom senti la responsabilitat cap a la creació i cap als

altres. Però la pregunta sempre serà: qui dona aquesta consciència de la crisi ecològica o, en termes científics, del canvi climàtic? Qui? Tenim aquests ulls per veure i les orelles per escoltar el clam de la Terra, que diu que hem de fer alguna cosa.

A l'escola els educadors comparteixen aquest compromís de les petites coses. Poso un exemple de la nostra universitat, on ensenyo Ètica Ecològica des del punt de vista de la Teologia i de la Moral. Els últims tres anys hem lluitat per canviar alguna cosa... Per què llencem tot junt plàstic, paper i orgànic? Des de setembre fem recollida selectiva a cada cantonada de la universitat.

Ha canviat la sensibilitat...

Anem aprenent que hem de lluitar per protegir la casa comuna. Hem d'insistir, a poc a poc. Crec molt sincerament que petites coses fan la diferència. Els estudiants de la Universitat Gregoriana no hi estaven acostumats, però ara, en un parell de mesos, han canviat d'hàbits i separen els residus. I també a l'escola: els educadors tenen aquesta consciència i els infants hi treballen.

Si pensem en altres religions, sembla que els catòlics van una mica tard...

Molt tard! A l'Índia el 2015 just després de la promulgació de la *Laudato Si'*, vam fer una conferència a Ranchi, la meua ciutat. Organitzada per l'arxidiòcesi, amb el bisbe i els jesuïtes de Ranchi. Qui va venir? Catòlics? Sacerdots i monges? No, hi havia els hinduïstes, la comunitat indígena, els musulmans i una branca Krishna... La presència catòlica va ser molt pobre... Aquesta consciència no ve de cop. Fins avui, quan algú vol fer alguna cosa, catòlics són els últims a fer-la. Aquest és el problema.

Què poden aprendre els catòlics de les tradicions que ho tenen més clar?

La meua experiència és que nosaltres esperem les instruccions dels rectors o dels bisbes per fer alguna cosa. Altres cultures, quan veuen un missatge bonic, com la *Laudato Si'*, l'assumeixen ràpidament. Per què l'han acollit tan ràpid? Perquè presenta la Mare Terra com una mare que té cura de tothom. Pels hinduïstes és una cosa molt atractiva, els crida de seguida l'atenció; també per les comunitats

indígenes presentar la Terra com una mare, és esplèndid!

És un llenguatge universal que arriba més fàcilment...

Molt universal, molt transversal. Els altres no esperaven un document de la Santa Seu, ja ho vivien. Els catòlics encara esperem que els rectors i els catequistes diguin alguna cosa.

Fruit de la *Laudato Si'* s'han iniciat converses o espais de diàleg amb altres religions, taules de treball estable, per garantir el compromís cap a la natura?

El previ és que no podem dialogar sobre la fe. Amb els musulmans: no puc comprometre la meua fe amb la seva fe, respecte Déu. Del que podem parlar és sobre alguna cosa que toca la nostra vida quotidiana. I la *Laudato Si'* toca precisament la vida quotidiana, la vida pràctica. Per això és una porta oberta pel diàleg interreligiós, per mitjà d'un camí per la cura de la casa comuna.

Quins recursos està disposada l'Església a invertir en aquest treball de formació,

de sensibilització i de presa de consciència? Si no ve de cop, caldrà posar mitjans per parlar d'aquest tema...

Una cosa positiva és que la *Laudato Si'* ha generat una esperança, un camí obert per on tots podem caminar junts. No només catòlics i fidels, sinó que el camí és obert a tothom. Segurament parlem de la fe, de la teologia, de l'antropologia, però és un ensenyament que toca totes les persones. Per això el papa Francesc parla a totes les persones de bona voluntat i a tota la humanitat. Això és important. Aquest camí que hem emprès toca la vida quotidiana, cada moment de la nostra vida. És la comunitat de la humanitat. No som els catòlics, els hinduistes... sinó tothom que s'hi vulgui sumar. En paraules del pensador **Theilard de Chardin**: finalment tots caminem junts cap al punt omega, la plenitud de la vida, la plenitud de l'esperança, l'acompliment de l'esperança, finalment tots caminem junts cap a Déu.

El repte no només és material, com a resposta al canvi climàtic i a la limitació dels recursos naturals, sinó que parlar d'ecologia integral, és parlar també d'espiritualitat.

Demana un canvi de relacions, una visió espiritual, d'alguna cosa que transcendeix. Aquí hi ha també un punt de trobada universal?

Sí, perquè és una espiritualitat que relliga els homes amb Déu a partir de la creació. La relacionalitat. L'ecologia integral està dient que aquesta relació no només es manté entre la humanitat i Déu, sinó que abasta totes les coses creades. El segon capítol de la *Laudato Si'* parla de l'evangeli de la creació: la creació és un mirall que sempre reflecteix la imatge i la glòria de Déu. A través de la creació podem veure la majestat de Déu. Per això hem de passar per la creació, en som part. Avui no podem parlar d'espiritualitat sense cuidar la creació. Ara hem acabat el **Sínode de l'Amazònia**, que diu justament que la creació és una manera d'arribar a Déu. Prenguem cura d'aquesta casa. S'ha fet servir la paraula Amazònia, però l'Amazònia és símbol del conjunt de la creació, del clam de la Terra, del clam dels pobres, dels que viuen en la misèria i que són a la perifèria.

I això es tradueix en un canvi i en un estil de vida concreta, amb unes opcions del

dia a dia, i molt lluny del model de consum imperant...

Del model consumista i individualista, les dues coses van juntes. Quan es parla d'individualisme, del jo, no es pensa en els altres. I des d'aquí neix el consumisme, allò que importa són les meves exigències, els meus desitjos, busco sempre el millor per mi mateix, sense escoltar el clam de la Terra i dels pobres.

L'Església disposa de discurs i contingut sobre l'ecologia integral: davant les actituds que aïllen i rebutgen, la fe dels cristians integra, acull, protegeix... Estan explicant bé l'evangeli en aquest punt clau?

No podem anar a Plaça Catalunya a predicar. Però sí que podem fer-ho amb la nostra vida quotidiana. Fent alguna cosa allà on hi ha desig d'actuar. Ja no podem separar-nos del que fan els joves, que treballen per les futures generacions. En paraules simples: tenir cura de la casa comuna és una manera pràctica d'evangelitzar. Del contrari ens trobarem en l'altre camí, sols. El papa Francesc diu que avui hem d'evangelitzar amb la nostra vida quotidiana, amb el nos-

tre exemple, i amb el nostre compromís amb les persones pobres, que viuen a les perifèries.

I amb les seves necessitats concretes i mirant d'aturar allò que els fa mal i que els fa patir? Hi ha qui pensa que l'Església es mou en una esfera de coses inútils que no afecten en positiu la vida de la gent.

Si la fe no toca la vida quotidiana, no té cap significat. És una fe buida, abstracta. Per això és

important posar aquesta fe en la cosa pràctica. És allà on estem treballant.

En el seu cas, què l'ha fet dedicar-se a l'espiritualitat ecològica?

L'espiritualitat i la cultura índia està connectada a la creació, hi tenim una relació molt propera. Fins i tot implica aquesta comunió dels uns amb els altres, no es pot separar. Quan vaig anar a Roma per fer la llicència en Teologia Moral,

vaig triar l'**ètica ecològica** (2005) com a tema per la tesi doctoral. Estic convençut que podem tenir cura de la casa comuna. El que vaig estudiar ho vaig trobar després a les paraules de la *Laudato Si'*. M'hi sento molt proper.

Canòlich Músic ofereix als adolescents criteris per gestionar les xarxes socials

El Festival de Música cristiana **Canòlich Music** va cloure, a la matinada d'aquest dissabte, dos dies d'activitats de lleure, de reflexió sobre les xarxes socials, de tallers sobre la música, concerts i moments intensos de pregària, amb un balanç molt positiu després del canvi de format per integrar-lo millor dins de la jornada lectiva.

Els joves van participar de manera intensa en les pregàries inicials, dutes a terme amb eines audiovisuals. I allà ja s'hi van introduir les reflexions i el treball que després van desenvolupar amb un "escape-town", una gimcana, en la qual van anar aprenent eines i criteris per gestionar les xarxes socials, per comprendre el seu funci-

onament en profunditat i com afecta a l'ús de les seves dades i imatge i van treballar la solidaritat entres les persones, i la seva protecció personal enfront de les agressions a la xarxa. Recents estudis posen en relleu el gran impacte que l'ús del telèfon i de la informació disponible a la xarxa i l'ús de les xarxes socials té en els infants i joves, i com provoca situacions de dependència la popularitat fàcil, o situacions d'agressions i marginació entre els joves.

Participació amb les escoles

Aquest fou el marc escollit pel Consell de Joves en el Festival Canòlich Músic enguany. El

Consell de Joves ha estat una de les incorporacions en aquesta nova etapa del festival: un espai de participació en el qual s'han integrat joves de les diverses escoles confessionals, que durant l'any han anat preparant les activitats i el tema del certamen. Bona part d'ells, van formar l'equip de voluntaris, juntament amb professors de religió i membres de la Delegació de Joventut i d'Ensenyament del Bisbat d'Urgell, que van donar suport en l'organització dels actes.

El Festival Canòlich Músic se celebra al Principat d'Andorra des de fa set anys, i enguany va convocar els joves i adolescents, estudiants de primer a tercer d'ESO de les escoles confessionals d'Andorra i de La Salle de La Seu d'Urgell, i als joves dels Grups Txt de la diòcesi d'Urgell, a la parròquia andorrana de Sant Julià de Lòria, els dies 22 i 23 de novembre. L'encontre va portar per títol 'Atreveix-te, sigues tu mateix', i va tenir com a convidats un dels millors grups en format petit de música gòspel a Catalunya, Vocal Groove, que va solemnitzar la celebració eucarística, l'acte central del festival, que va retornar a la església de Sant Germà i Sant Julià, ara completament renovada amb un

nou mosaic al presbiteri del pare **Marko Ivan Rupnik**.

Coratge als joves

La missa fou presidida pel delegat d'Ensenyament i rector de la parròquia de Sant Julià, **Pepe Chisvert**, i concelebrada per **Ivan Ayala**, coordinador dels grups de joves de Taizé, **Alfons Velásquez**, responsable de Pastoral Vocacional i **Antoni Cagigós**. Les lectures de la celebració de Jesucrist, Rei de tot el món, les va fer una professora de religió, voluntària del festival i membre del l'equip organitzador, **Sara Martínez**; les pregàries i les ofrenes van ser realitzades per joves d'ESO de les escoles confessionals participants i dels grups de Txt.

Al final de l'Eucaristia va fer-se present l'arquebisbe **Joan-Enric Vives**, que va fer un missatge de coratge als joves, i va assenyalar que "som aquí per trobar Déu, per agrair a Déu la vida, per agrair a Déu el do de la vostra joventut, que omple avui la parròquia de Sant Julià i el Principat d'Andorra", va destacar la bellesa del marc de l'església i el nou mosaic de Rupnik i com aquesta bellesa ha de formar part de la

vida de cadascú per elevar-nos a Déu. Va tenir paraules de record i agraïment pel delegat de Joventut, **Lluís Plana**, que estava absent per malaltia. I va acabar dient-los que l'Església estava joiosa de la seva presència en la celebració i en la vida cristiana, i va recordar-los que Crist està viu, que han de donar gràcies per què han estat beneïts en el Crist, amb tota classe de benediccions espirituals, fent referència a l'Evangeli del dia.

BISBAT URGELL | [LLEGIR AL WEB](#)

Tarancon i la “Cruzada”

Aquest 28 de novembre que commemorem el 25è aniversari de la mort del cardenal Tarancon, és l'any que es compleixen els 90 de la seva ordenació presbiteral i els 50 de la seva creació com a cardenal. Per això cal recordar l'home que va treballar per acabar amb la unió de l'Església i l'estat, deixant de banda el nacionalcatolicisme i el bisbe que va aplicar la renovació del Vaticà II en una Església amb tics franquistes.

Amb motiu de l'exhumació de **Franco** del Valle de los Caídos, s'ha tornat a parlar del paper decisiu de Tarancon en la separació de l'Església i l'estat. Però també és interessant conèixer la postura de Tarancon en relació a la sublevació feixista, que ell va viure a Galícia, mentre era un dels impulsors de l'Acció Catòlica.

En el seu llibre *Recuerdos de juventud*, **Vicent Enrique Tarancon** recorda el moment de l'alçament militar, el juliol de 1936, i tot i reconèi-

xer, en un primer moment, que “la sublevació militar ens semblava a tots providencial”, ja que “no només era una guerra justa, sinó una guerra santa”, aviat Tarancon se'n va adonar que no eren “clares les manifestacions dels militars que dirigien la guerra” i que “entre les dretes que havien ajudat la sublevació, hi havia interessos poc clars cristianament”. I és que, com diu Tarancon en aquest llibre, “els polítics de dreta, mirant els seus interessos econòmics, predicaven una guerra per acabar amb els qui pretenien prendre'ls les seves riqueses”.

En aquells primers mesos de l'alçament, Tarancon veia que “els dirigents de la sublevació i el mateix Franco, no actuaven per motius religiosos”. A més, com diu el cardenal de la Transició, “tampoc tenia sentit religiós la postura dels falangistes, que recelaven de l'Església”, ja que aquesta “no admetia els règims feixistes”. Tot i que els insurrectes parlaven amb entusiasme de “l'Espanya catòlica”, Tarancon veia que això

no era sinó “una mera tàctica, no un convenciment real de la importància del cristianisme o de l’interès en defensar els valors religiosos i morals”.

Amb una actitud del tot prepotent, van ser els rebels qui van “exigir als bisbes la publicació d’una pastoral col·lectiva que justificués el moviment des del punt de vista cristià”, per així “aconseguir que el Vaticà i la jerarquia eclesial mundial reconeguessin la justícia de la sublevació”. I com no podia ser d’una altra manera, els bisbes van recolzar el que els demanaven els insurrectes, “no només per coacció, ho hem de reconèixer”, deia Tarancon, “sinó també per convenciment”. Molts bisbes i capellans “es trobaven perplexos, gairebé en un carreró sense sortida”, ja que se sentien “obligats en consciència a recolzar decididament un dels dos bàndols en lluita”. I és que la sublevació feixista era vista per l’Església oficial, com “una guerra en defensa de la religió i de la llibertat de l’Església”. Però aviat, com reconeixia Tarancon, “començarem a dubtar de la recta intenció cristiana” de molts dels insurrectes, “que exercien una influència indubtable en el desenrotllament de la guerra i dels avantatges religiosos de la victòria dels “na-

cionals”. De fet, com diu Tarancon, alguns cristians “començàvem a inquietar-nos. Temíem que l’Església no sortís enfortida de la contesa”. Fins i tot arribaren “a témer que la llibertat de l’Església quedés molt limitada”, com així va ser durant els quaranta anys de dictadura, “si s’imposaven

els criteris dels dirigents de major influència en la zona nacional”.

En aquest llibre, Tarancon ens ofereix el resum d’una llarga conversa que va tindre ell i un grup de capellans (preocupats per la situació que ve-

ien en la zona “nacional”), amb el bisbe de Tuy, **Antonio García y García**. I és que els capellans s’adonaven que s’estaven “cometent en diversos punts de la zona nacional, barbaritats, es dirimien venjances personals i es treia la vida a molts, sense un judici previ”. Com deia Tarancon, “els militars no frenaven els abusos i es quedaven tranquils dient que eren coses de la guerra”.

Com he dit abans, Tarancon recelava dels falangistes, que “molt exaltats, majoritàriament, no ens oferien cap garantia”. I és que la postura dels seguidors de Primo de Rivera “era completament pagana”, ja que estaven influenciats pels règims feixistes. Tarancon tampoc veia bé que obligaren l’Església “a prendre part activa en l’exaltació “patriòtica” del poble, és a dir, que prediquéssim “la guerra santa”, i nosaltres ens sentíem molestos per aquesta imposició”, tot i que ho van fer. A més, Tarancon s’adonava que els franquistes volien “servir-se de l’Església, no que volguessin servir el cristianisme. I eixa postura la vèiem perillosíssima”. Els insurrectes feixistes, com endevinà Tarancon (i com així va ser), “ajudarien l’Església mentre poguessin servir-se d’ella”. De fet, el Vaticà, davant l’adhesió dels bisbes al règim de Franco, com reconeixia

Tarancon, “no aprovava la postura de l’Església a Espanya a favor d’un dels bàndols”. I encara que la postura del Vaticà, “subjectivament ens molestava”, com reconeixia Tarancon, “ens feia dubtar”. És per això que Tarancon, s’adonà que el règim franquista utilitzaria i s’aprofitaria de l’Església. D’ací que va ser ell qui encapçalà, amb el recolzament del papa **Pau VI**, un moviment per desvincular l’Església del règim i arri-

bar així a la independència de l’Església i l’estat. Per això en aquest 25è aniversari de la mort del cardenal Vicent Enrique i Tarancon, cal reivindicar i valorar la seva figura i el seu paper decisiu en la lluita per una Església independent, deslligada del franquisme, i també per la seva aposta per una Església renovada, fidel al Vaticà II.

JOSEP MIQUEL BAUSSET -CR | [LLEGIR AL WEB](#)

Vedruna Catalunya rep el Premi Escoles Verdes 2019

En el marc de la convocatòria del Premi 2019 Medi Ambient i Escoles Verdes que impulsa el Departament de Territori i sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya, Vedruna Catalunya Educació ha rebut el premi al treball en xarxa. Per a l'equip gestor del projecte, el premi "no és només un reconeixement a la bona tasca feta, sinó també un impuls il·lusionador a seguir planificant estratègies i actuacions que des de les escoles teixixin vincles sostenibles amb les comunitats, amb l'entorn, amb el món".

VEDRUNA | [LLEGIR AL WEB](#) (+)

Visita virtual al Museu Diocesà de Tarragona

La pàgina web del **Museu Diocesà de Tarragona** ha incorporat aquesta setmana una novetat: la possibilitat de visitar virtualment les seves sales d'exposició permanent. Es tracta d'una experiència immersiva completa que va més enllà d'un recorregut virtual estàndard amb fotos. En aquesta visita l'usuari veurà construït un **model en 3D**, molt precís, del Museu Diocesà. Aquesta vista, anomenada "casa de nines", permet girar i tenir una visió global de tots els espais i la seva ubicació dins el recinte. Clicant sobre qualsevol punt del model 3D es pot entrar en l'espai desitjat i visitar-lo.

ARQUEBISBAT DE TARRAGONA | [LLEGIR AL WEB](#) (+)

Poblet s'omple en solidaritat amb les víctimes dels aiguats

Tres-centes persones van assistir dissabte al concert solidari organitzat al monestir de Poblet el dia en què es compleix un mes exacte des que **una riuada** va causar importants danys personals i materials a la Conca de Barberà. Hi van assistir el president de la Generalitat, **Joaquim Torra**, i la delegada del Govern espanyol, **Teresa Cunillera**, i els alcaldes de la zona i representants d'empreses i institucions. El concert el van protagonitzar la soprano **Marta Mathéu** i l'organista **Juan de la Rubia**. L'acte va començar amb un minut de silenci en record a les víctimes mortals de les pluges.

MONESTIR DE POBLET | [LLEGIR AL WEB](#) (+)

Relleu històric al Santuari de Puiggraciós

Aquest diumenge l'església del **Santuari de Puiggraciós** ha quedat plena a vessar en l'acte de relleu de la superiora **Rosa Julivert**. La germana Rosa hi ha estat des del primer dia. Des que l'any 1973 la comunitat de benedictines de Sant Pere de les Puel·les de Barcelona va assumir la cura d'aquest santuari del Vallès Oriental. Ara comença una nova etapa amb la germana **Roser Caminal** al capdavant, que serà acompanyada per la germana **M. Teresa Botey**. Els fidels han trobat en el santuari acolliment i escalf de les **monges benedictines** en nombrosos actes festius i religiosos promoguts al Santuari.

JOSEP M. BOIXAREU -GRUP ENLLAÇ | [LLEGIR AL WEB](#) (+)

Un clam contra la violència vers les dones

Aquest dilluns 25 de novembre s'ha celebrat el Dia internacional per l'erradicació de les violències contra les dones. Són moltes les institucions de l'àmbit eclesial que s'han manifestat en contra de les violències en contra de les dones. Algunes ho han fet publicant comunicats, d'altres amb vídeos i algunes institucions educatives han impartit tallers per prevenir la violència. La data va ser instaurada per l'ONU en commemoració de **Patria, Minerva i Maria Teresa Mirabal**, tres germanes de República Dominicana assassinades l'any 1960 per ser contràries a la dictadura que governava el país.

REDACCIÓ CR | [LLEGIR AL WEB](#) (+)

La Sagrada Família obre les inscripcions per participar en el taller familiar de Nadal

Ja s'ha obert el període d'inscripcions per poder participar en el taller de Nadal pensat per a famílies amb nens i nenes d'entre 6 i 12 anys. Aquesta activitat permetrà que els més petits de la casa, acompanyats per un màxim de dos adults, puguin viure l'esperit de Nadal a la Basílica. El taller se celebrarà els dissabtes i diumenges entre el 30 de novembre i el 5 de gener. També hi haurà sessions els dies 6, 30 i 31 de desembre, i els dies 2 i 3 de gener. La inscripció costa 6,50 euros per persona i cada infant ha de venir acompanyat per un o dos adults.

SAGRADA FAMÍLIA | [LLEGIR AL WEB](#) (+)

El Pessebre Vivent de Corbera espera tornar a superar els 30.000 visitants

L'Associació Pessebre Vivent Amics de Corbera va assolir la passada temporada la xifra rècord de 30.065 visitants. En un context social com l'actual, es considera molt positiu per part de l'organització, i s'espera poder mantenir aquesta xifra per a la present edició. La 58a temporada obrirà portes el proper dissabte 30 de novembre i romandrà obert tots els caps de setmana i vigílies de festius fins al diumenge 12 de gener de 2020. Es realitzaran un total de 49 representacions a la Penya del Corb, a Corbera de Llobregat.

ASSOCIACIÓ P. V. AMICS DE CORBERA | [LLEGIR AL WEB](#) (+)

La Fundació Comtal llança una nova campanya solidària de Nadal

Perquè infants, joves i famílies sense recursos visquin el Nadal amb il·lusió independentment de la situació familiar i/o econòmica que tinguin a casa. Per aconseguir aquest objectiu, fan una crida a empreses, escoles i particulars perquè finaciïn sortides d'oci educatiu, recullin aliments perdurables i col·laborin als tallers i cursos de cuina saludable. També promouen la recollida de regals i jocs lúdics, nous i sense embolicar, que es repartiran en la celebració de la festa dels Reis.

FUNDACIÓ COMTAL | [LLEGIR AL WEB](#) (+)

Barcelona i Manresa il·luminades contra la pena de mort

La Jornada Internacional 'Ciutats per la Vida - Ciutats contra la Pena de Mort' il·luminarà la façana dels ajuntament de Barcelona i Manresa aquest dissabte 30 de novembre. És una iniciativa anual de la Comunitat de Sant'Egidio, amb el suport de la Unió Europea. L'entitat va escollir aquesta data en recordatori de la primera abolicció per llei de la pena de mort, l'any 1786 al Gran Ducat de Toscana. Actualment representa la major mobilització mundial contra la pena de mort, en la que hi participen més de 2000 ciutats, en un centenar de països.

COMUNITAT DE SANT'EGIDIO | [LLEGIR AL WEB](#) (+)

Música en viu pel centenari dels Pastorets d'Olot de l'Orfeó
DL, 25/11/2019 | EL PUNT AVUI

Etiquetes de vi i els capitells de la Sagrada Família: els dissenys nascuts a Palo Alto
DL, 25/11/2019 | ARA

Una entitat musulmana denuncia Bargalló al TSJC per delictes d'odi i prevaricació
DM, 26/11/2019 | LA VANGUARDIA

Lleida rep les relíquies de Bernadette de Lourdes
DM, 26/11/2019 | LA MAÑANA

Dotze corals posen el cor en un concert en benefici de Càritas Manresa
DM, 26/11/2019 | REGIÓ 7

El papa inclou Espanya entre els "països que tenen problemes" i apel·la al diàleg
DC, 27/11/2019 | 3/24

La biblioteca de Gironella vol ser el punt de referència de l'art romànic de Catalunya
DJ, 28/11/2019 | REGIÓ 7

Veïns de la Sagrada Família rebutgen l'escalinata que vol construir el temple
DV, 29/11/2019 | EL PAÍS

Dilluns 2 de desembre

- **Patrimoni Sacre: És possible parlar d'edificis sagrats en la societat contemporània?** De 18 a 20 h. Auditori de la Fundació Joan Maragall. Barcelona.
- **Rotacions lul·lianes.** De 18:30 a 20 h. Centre de Cultura Contemporània de Barcelona - CCCB.
- **Presó i drets humans.** 19 h. Cristianisme i Justícia. Barcelona.

Dimarts 3 de desembre

- **Presentació de 'La lluita per la llibertat religiosa i de consciència', d'Eduard Ibáñez.** 19 h. Llibreria Claret - Sala Pere Casaldàliga. Barcelona.
- **El diàleg en el món de la hiperconnexió digital, per Íngrid Guardiola.** 19 h. Sala d'actes de la UPF. Barcelona.

Dimecres 4 de desembre

- **Nit Bill Viola.** 4 i 5 de desembre. De 18 a 1 h. La Pedrera - Casa Milà. Barcelona.
- **El judaisme, la memòria, amb Mónica Buzali i Eva McGowan.** 19 h. Casa Adret. Barcelona.

Dijous 5 de desembre

- **Retir d'aniversari del despertar de Buda, a la Vall de Bianya.** Del 5 al 8 de desembre. Rectoria de Sant Salvador de Bianya. Vall de Bianya.
- **Recés d'Advent a Pompeia.** De 13:30 a 20:30 h. Caputxins de Pompeia. Barcelona.
- **Concert d'orgue a Lleida.** 20:30 h. Església Parroquial de Sant Llorenç.

Divendres 6 de desembre

- **Recés a Sant Martí del Montnegre.** Martí del Montnegre. Sant Celoni.
- **Retir de meditació zen i silenci.** Del 6 al 8 de desembre. Lluçà.
- **Tenir cura d'un mateix, tenir cura dels altres.** 6 i 7 de desembre. De 10:30 a 12:30 h. Fundació Casa del Tibet. Barcelona.
- **Recés d'Advent a Manresa: Preparem el Nadal.** Del 6 al 8 de desembre. Cova de Sant Ignasi. Manresa.

Dissabte 7 de desembre

- **Música vocal dels segles XVI i XVII a Catalunya, a Puigcerdà.** 18 h. Església Parroquial de Sant Domènec i Santa Maria.
- **Concert d'orgue a La Seu d'Urgell.** 18 h. Catedral de Santa Maria.

- **Escolteu Maria, la influencer de Déu.** 21 h. Basílica de la Mare de Déu de la Mercè. Barcelona.

Diumenge 8 de desembre

- **Pelegrinatge a Terra Santa, des de la diòcesi de Girona.** Del 8 al 15 de desembre.

Escola Pia Catalunya
@escolapiacat

Els alumnes d'ESO de l'@escolapiacat celebren Sant Josep de Calassanç amb la #caminadaperlapau 2019. #apreniconvivi #valors

13:22 · 27 nov. 19 des de Barcelona, Espanya · Twitter for Android

MCECC
@esplaisMCECC

Ahir a la sessió del #PuntdeConnexió van reflexionar sobre ESPiritUALITAT. Els espais idonis, referents espirituals, finalitat de practicar-la... Com sempre, un moment per aturar-se i dedicar-se a una mateixa! #SomMoviment #esplaisMCECC

9:21 · 28 nov. 19 · Twitter for iPhone

La Salle Catalunya
@LaSalleCat

#AgoraLaSalle foto de grup. #somlasalle

14:07 · 23 nov. 19 · Twitter for iPhone

PAMSA
@PubliAMontserrat

Aquesta gran dona se'ns jubila avui! La trobarem moltíssim a faltar! Però sabem on trobar-la, d'ara endavant... en un racó de la biblioteca llegint o en un club de lectura! Felicitació, Anna Maria! Els teus companys de #lesPAM t'estimem moooooooolt!!!

10:04 · 29 nov. 19 · Twitter Web App

Justícia i Pau
@JusticiaIPau

Després de l'acte d'entrega dels premis, gaudim d'un col·loqui entre els i les periodistes premiades @Gemma_Parellada, @majosiscar, @MariaOlivellaQ, @SBarnuevo i @m_sosz. Enhorabona i gràcies per la vostra feina!

Col·legi de Periodistes de Catalunya i 6 més

19:46 · 23 nov. 19 · Twitter for iPhone

Maristes Catalunya
@MaristesCat

Estem contents! El Departament @educaciocat concedeix a @maristesbdn la #certificació del Projecte d'Innovació Pedagògica #aquiproubulying. Treballant per empoderar els alumnes a dir PROU! Implicant-los per prevenir, detectar i actuar davant casos d'assetjament entre iguals.

17:00 · 28 nov. 19 · Twitter Web App

Centre Sant Jaume
@CentreSantJaume

Avui hem estat a la plaça Roja de #Badalona amb els alumnes de la #UECGorg reivindicant el trencament de l'espiral de la violència vers les dones.

'No miris cap a un altre cantó. El silenci et fa còmplice'. Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència envers les Dones.

14:12 · 25 nov. 19 · Twitter Web App

Unió de Religiosos de Catalunya
@ReligiososCat

Avui els @ClaretiansCat han acollit la Reunió d'Abats i Provincials de la URC a Vic. La missa ha tingut lloc a la cripta del temple del pare a Claret, amb motiu dels 150 anys de la seva mort, que tindrà lloc el 2020.

Diego Tarracón i 5 més

18:43 · 28 nov. 19 · Twitter Web App

#BeTheKey BCN
@BeTheKey_

"El odio se combate con #voluntad y #creatividad. Es por eso que el cine puede ser un faro y un cómplice contra dicho odio."
Miriam Díez, Directora del @ObsBlanquerna.

Trabaja el tuit

Miriam Díez i 4 més

15:36 · 22 nov. 19 · Twitter for Android

La Salle Bonanova
@lasallebonanova

Avui estem celebrant la Cloenda dels #300LaSalle amb tots els alumnes, professorat, personal de PAS i serveis i Comunitat de Germans d'aquesta escola! #LaSalle #MiramésEnlla

213 visualitzacions

12:22 · 28 nov. 19 des de La Salle Bonanova · Twitter for iPhone

Papa Francesc
@PapaFrancesc

@Pontifex: "L'ús de l'energia atòmica amb finalitats de guerra és immoral, així mateix com és immoral la possessió d'armes atòmiques com ja vaig dir fa dos anys. Serem jutjats per això" #EndNuclearWeapons #Hiroshima #ViajeApostólic

17:01 · 24 nov. 19 · Twitter for iPhone

Vedruna Catalunya Ed
@VedrunaCat

Alcem veus sempre vers una EDUCACIÓ fonamentada en el #respecte, la #noviolència, la #igualtat #25Novembre #25N #intensament #escolaambvalors

10:55 · 25 nov. 19 · Twitter for Android

CATALUNYA RELIGIÓ

Resum en paper de la setmana | ISSN 2604-7012 | Tota l'actualitat a www.catalunyareligio.cat

Director: Jordi Llisterrí i Boix. **Edició paper:** Laura Mor. **Redacció:** Glòria Barrete, Ignasi Escudero i Laura Mor. **Col·laboradors:** Eloi Aran, Ramon Bassas, David Casals, Lucía Montobbio, Alba Sabaté. **Adreça:** Carrer dels Lledó, 11. 08002 Barcelona. **Telèfon:** 674050748. **Correu-e:** info@catalunyareligio.cat
Publicitat: comunicacio@animaset.cat

Catalunya Religió és una iniciativa de la Fundació Catalunya Religió. **Patronat:** Eduard Ibañez (president), Míriam Díez (vicepresidenta), Carles Armengol, Ignasi Garcia i Clavel, Núria Iceta, Manuel Manonelles, Anna Vilà.

AMB EL PATROCINI DE

AMB LA COL·LABORACIÓ DE

Amb el suport de:

